

OP Ryhmän osavuosisikatsaus
1.1.–31.3.2017

OP Ryhmän osavuositarkastus 1.1.–31.3.2017: Talous kunnossa, uudistuminen jatkuu

Tulos parani, luottokanta ja hallinnoitavat varat kasvussa

- Tulos ennen veroja kasvoi 4 % ja oli 295 miljoonaa euroa (284).
- Tuotot kasvoivat yhteensä 7 %: nettopalkkiotuotot kasvoivat 6 %, mutta korkokate supistui 3 % ja vakuutuskate 9 %. Kulut kasvoivat odotetusti 11 %.
- Saamisten arvonalentumiset, 8 miljoonaa euroa, laskivat edelleen jo valmiiksi matalalta tasolta.
- CET1-vakavaraisuus oli maaliskuun lopussa 18,8 % (20,1 %). Vakavaraisuutta laski 1,8 %-yksikköä Euroopan keskuspankin (EKP) helmikuinen päätös nostaa OP Ryhmän vähittäisvastuiden riskipainoja määrääjäksi.
- Luottokanta kasvoi 5 % ja talletukset vajaat 3 %. Uusia asuntoluottoja nostettiin 6 % ja yritysluottoja 5 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Pankkitoiminnan korkokate kasvoi 5 %.
- Henkilöasiakkaiden vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3 %, mutta yritysasiakkaiden maksutuotot supistuivat lähes yhä paljon. Vahinkovakuutuksen tulosta rasittavat alkuvuonna normaalia runsaammat suurvahingot.
- Varallisuudenhoidon hallinnoitavat varat kasvoivat 13 % vuotta aiemmasta. Varallisuudenhoidon tulosta rasittivat vakuutusvelan lyhytaikaiset korkotäydennykset.
- Vuoden 2017 tuloksen arvioidaan muodostuvan kasvavien kehittämiskulujen ja muiden strategian toteutuksesta aiheutuvien kulujen johdosta samantasoiseksi tai pienemmäksi kuin vuoden 2016 tulos.

Strategian toteutus täydessä vauhdissa

- Strategian toteutusta jatketaan 15 strategisen hankkeen kautta. Kehittämisinvestoinnit nousevat 400 miljoonaan euroon vuositasolla.
- OP Ryhmän osuuspankkien omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi ensimmäisellä vuosineljänneksellä 19 000:lla 1,8 miljoonaan. Vuodessa omistaja-asiakkaiden määrä on kasvanut lähes viidenneksen.
- Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi katsauskaudella 12 000:lla. Maaliskuun lopussa yhteisten asiakkaiden määrä oli 1,8 miljoonaa.
- Uusia OP-bonuksia kertyi 54 miljoonaa euroa eli 6 % enemmän kuin vuotta aiemmin.
- Tammikuussa allekirjoitettiin Euroopan investointirahaston kanssa uusi, 150 miljoonan euron suuruinen pk-yrityksille suunnattu rahoitusohjelma.
- Maaliskuussa OP Ryhmä avasi uuden OPn omistaja-asiakkaiden ja yritysasiakkaiden yhteisöllisen asiakasmedian (op.media). Op.mediaa yhteisöt otetaan mukaan vahvemmin osaksi sisällöntuotantoa.
- Uudistuvan OP Ryhmän työnantajakuva on nousussa.

OP Ryhmän avainlukuja

	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Tulos ennen veroja, milj. €	295	284	4,0	1 138
Pankkitoiminta	174	144	20,7	574
Vahinkovakuutus	49	61	-19,3	244
Varallisuudenhoito	34	73	-53,9	226
Muu toiminta	38	5		95
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	54	50	6,4	208
	31.3.2017	31.3.2016	Muutos, %	31.12.2016
CET1-vakavaraisuus, %	18,8	19,5	-0,7*	20,1
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % **	22,5	21,1	1,4*	22,7
Omien varojen suhde omien varojen vähimmäismäärään (Rava), % ***	142	160	-18*	170
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,04	0,05	0,0*	0,09
Omistaja-asiakkaat (1 000)	1 766	1 507	17,1	1 747

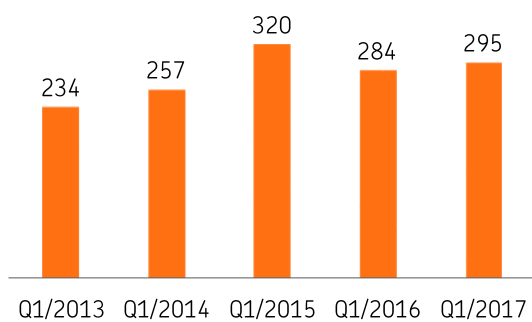
Tuloksen vertailulukuihin on käytetty vuoden 2016 vastaavien jaksojen lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuihin on käytetty lukua vuoden 2016 lopun tilanteesta, ellei toisin mainita.

* suhdeluvun muutos

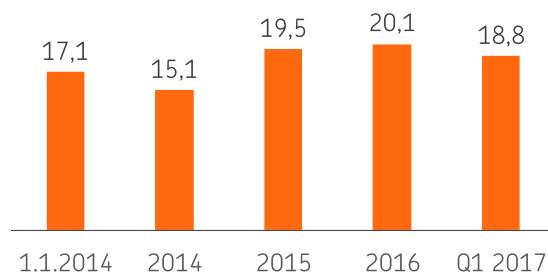
** 12 kk liukuva

*** Rava-suhdeluku on laskettu Solvenssi II –siirtymäsäännöillä.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

Pääjohtaja Reijo Karhisen kommentit

Alkuvuottamme kuvastavat rohkeasti OP Ryhmää uudistavan strategian toimeenpano ja samanaikaisesti vahvana jatkunut tulokset. Tuloksemme parani edellisvuodesta ja oli kautta aikain toiseksi paras ensimmäisen vuosineljänneksen tulos. Tulosta paransivat sijoitustoiminnan myyntivoittojen sekä nettopalkkiotuottojen kasvu. Liiketoimintasegmenteistä pankkitoiminnan tulos oli selvästi edellisvuotta parempi. Tulosta rasittivat paitsi alkuvuoden heikko vahinkokehitys myös uuden strategian toteutuksesta aiheutuva kulukasvu. Ryhmätasolla lievästi heikentynyt korkokate oli seurausta ryhmän keskuspankkitoiminnan korkokatteiden laskusta. Pankkitoiminnan korkokate jatkoi sen sijaan kasvuaan. Varallisuudenhoidon vertailukelpoinen tulos oli lähes edellisvuoden tasolla.

Pankkitoiminnan hyvää kehitystä täydensi markkinoita nopeampana jatkunut luottokannan kasvu. Myös varallisuudenhoidossa kasvu oli vahvaa. Sen sijaan vahinkovakuutuksen kasvussa emme yltäneet aiempien vuosien vauhtiin. Eteneminen uusissa liiketoiminnoissa jatkui. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan valtakunnallinen laajentuminen jatkuu: rakenteilla on tällä hetkellä kolme uutta sairaalaa. Liikkumisen palveluissa keskityttiin seuraavien avustusten valmisteluun.

Päivittäisen asiakasliiketoiminnan sujuvuuden turvaamisen ohella meitä haastaa asiakaskäyttäytymisen voimakas murros. Perinteiselle finanssialan toimijalle tämä merkitsee huomattavaa uudistumistarvetta ja sitä kautta merkittäviä investointeja tuote- ja palvelukehitykseen. Samaan aikaan jatkuvasti kasvava sääntely edellyttää yhä enemmän investointeja järjestelmiin. Näiden investointien yhteisvaikutus kulukehitykseen tulee olemaan merkittävä. Tässä meitä auttaa vahva tulokuntomme.

Digitalisaation hyödyntämisen yhtenä suomalaisena edelläkävijänä kohtaamme eturintamassa henkilöstön osaamisprofiileihin kohdistuvat muutospaineet. Mobiiliteknologia, tekoäly, robotisaatio ja automatisaatio synnyttävät finanssialalle uusia palvelu- ja osaamistarpeita sekä liiketoimintamalleja, jotka romuttavat perinteiset tavat toimia. Uutta työtä syntyy samalla kun vanhaa poistuu nopeammin kuin koskaan.

Tämä murros, jonka ytimessä kulkee asiakas, etenee vauhdilla. Meidän on hyväksyttävä se, että yhteiskuntamme monet nykyiset rakenteet, normipohja ja toimintamallit eivät enää vastaa muuttuvan työelämän tarpeisiin. Rajun muutoksen keskellä myös arvopohjaiset valinnat korostuvat. Vastuullisen ja menestyvän yrityksen on haettava uusia toimintamalleja ja ratkaisuja nyt, jos se aikoo pärjätä kilpailussa ja turvata työntekijöidensä osaamisen tulevaisuudessa. Tämä vaatii uudenlaista ajattelua ja asennetta niin työntekijältä, työnantajalta kuin koko yhteiskunnaltamme.

OP Ryhmän osavuositarkastus 1.1.–31.3.2017

Sisällysluettelo

Toimintaympäristö	5
Tulos ja tase	6
OP Ryhmän strategia ja numeeriset tavoitteet	7
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	7
Muut keskeiset tapahtumat tammi–maaliskuussa.....	8
Vastuullisuus.....	9
Asiakkuudet ja asiakasedut	9
Monikanavaiset palvelut.....	9
Uudet liiketoiminnot	10
Vakavaraisuus.....	10
Riskiasema.....	11
Luottoluokitukset.....	14
Segmenttien tulos.....	15
Pankkitoiminta.....	15
Vahinkovakuutus.....	17
Varallisuudenhoito.....	19
Muu toiminta	21
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset	21
Henkilöstö ja palkitseminen.....	21
OP Osuuskunnan hallinto.....	22
Investoinnit ja palvelukehittäminen	22
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat.....	22
Loppuvuoden näkymät	22
Tuloslaskelma.....	23
Laaja tuloslaskelma.....	23
Tase.....	24
Oman pääoman muutoslaskelma.....	25
Rahavirtalaskelma.....	26
Segmenttiraportointi.....	27
Liitetaulukot.....	29

Toimintaympäristö

Luottamus maailmantalouteen kohentui ja maailmankauppa elpyi ennakkotietojen mukaan selvästi vuoden 2017 alussa. Myönteinen kehitys oli laajalla pohjalla. Talousindikaattorien perusteella myös euroalueen talouskasvu piristyi vuoden alussa.

Inflaatio nopeutui energian hintojen kallistumisen seurauksena useimmissa maissa. Yhdysvalloissa keskuspankki nosti ohjauskorkonsa 0,75–1,00 prosenttiin ja ennakoி koronnostojen jatkuvan.

Euroopan keskuspankki (EKP) piti ohjauskorkonsa ennallaan, mutta viesti maaliskuussa riskien lieventyneen ja deflaatiouhan väistyneen. Sekä lyhyet että pitkät korot säilyivät jokseenkin vuodenvaihteen tasolla.

Suomen talouskasvu elpyi edelleen vuoden ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Kuluttajien luottamus oli vahva, ja työttömyys laski yhä. Myös vienti alkoi piristyä. Inflaatio kiihtyi maltillisesti öljyn hinnan kallistumisen vuoksi. Asuntomarkkinat kohenivat edelleen, mutta hinnat nousivat vain hieman.

Maailmantalouden kehitys kohenee hieman lähiaikoina. Suomen talous kasvaa kohtalaisesti. Korkotaso säilyy euroalueella matalana. Lähiaikojen suotuisia näkymiä varjostavat edelleen poliittiset riskit.

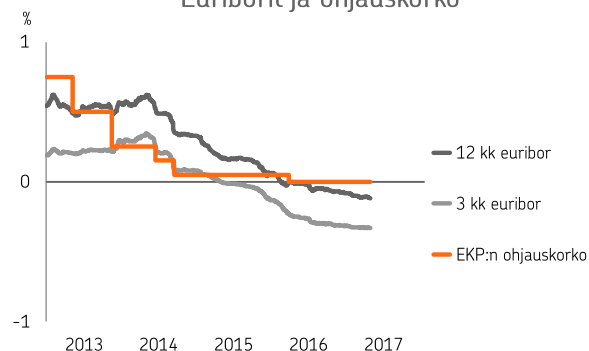
Kotitalousluottojen kasvu hidastui hieman alkuvuonna ja oli noin 2,5 prosenttia. Kehityksen taustalla on etenkin asuntolainakannan aiempaa hitaampi kasvu. Suomen Pankin arvion mukaan erittäin matala korkotaso on kasvattanut asuntolainojen lyhennyksiä. Asuntoyhteisö- ja yritysluottojen kasvu jatkui edellisvuotta hitaampana. Tuoreimman pankkibarometrin mukaan luottojen, ja etenkin asuntolainojen, kysynnän odotetaan kasvavan.

Talletuskannan kasvu kääntyi negatiiviseksi alkuvuonna. Kotitaloustalletusten kasvu jatkui edellisvuotta pirteämpänä, pääasiassa käyttötilien myönteisen kehityksen siivittämänä. Toisaalta julkisyhteisö- ja yritystalletuskannat kutistuivat vuodentakaisesta. Viimeksi mainittujen talletuskantojen kasvutahdit ovat vaihdelleet huomattavasti viime vuosina.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kohosi vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana 4 miljardilla eurolla 110,5 miljardiin euroon. Kasvusta 1,2 miljardia euroa oli peräisin nettomerkinnoista ja loput positiivisesta arvomuutoksesta.

Vahinkovakuutusyhtiöiden alkuvuotta on sävyttänyt liikennevakuutuslain muutoksesta liikkeelle lähtenyt hintakilpailu autovakuutuksissa. Vakuutusyhtiöiden maksutulon kasvu on hiipunut, mutta vahinkovakuuttajien liiketoiminnan kannattavuus ja vakavaraisuus ovat edelleen hyvällä tasolla.

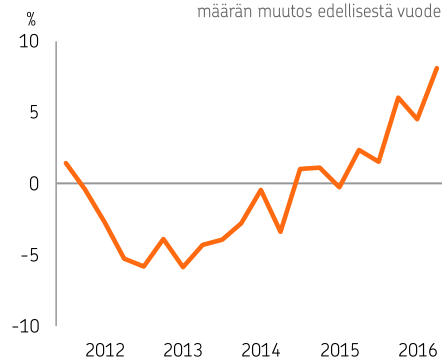
Euriborit ja ohjauskorko

Lähde: Suomen Pankki

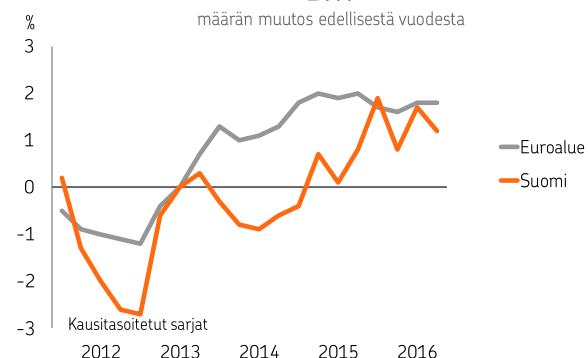
Investoinnit Suomessa

määrän muutos edellisestä vuodesta

BKT

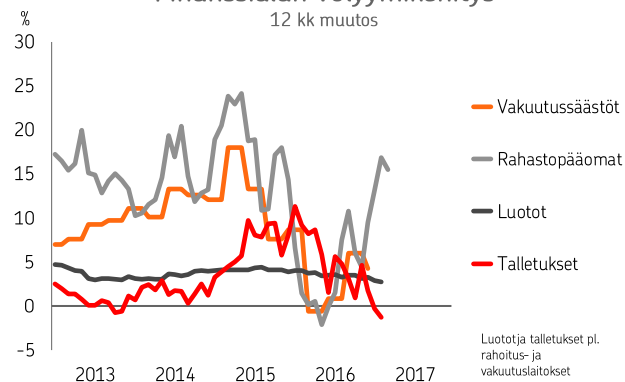
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Lähteet: Suomen Pankki FK, Suomen Sijoitustutkimus Oy

Tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	10–12/2016	Muutos, %	1–12/2016
Tulos ennen veroja	295	284	4,0	218	35,5	1 138
Pankkitoiminta	174	144	20,7	129	38,6	574
Vahinkovakuutus	49	61	-19,3	38	29,7	244
Varallisuudenhoito	34	73	-53,9	43	-21,7	226
Muu toiminta	38	5		11		95
Tuotot						
Korkokate	258	267	-3,4	260	-0,4	1 058
Vakuutuskatte	117	129	-9,4	140	-16,8	558
Nettopalkkiotuotot	237	224	5,7	222	7,0	859
Sijoitustoiminnan nettotuotot	122	86	41,4	108	12,6	390
Liiketoiminnan muut tuotot	34	10		18	91,5	122
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	2	-3,8	-4		1
Tuotot yhteensä	770	719	7,1	743	3,6	2 989
Kulut						
Henkilöstökulut	202	201	0,4	199	1,1	762
Poistot ja arvonalentumiset	42	37	15,2	44	-2,8	160
Liiketoiminnan muut kulut	173	139	24,2	188	-8,2	646
Kulut yhteensä	417	377	10,6	431	-3,4	1 567
Saamisten arvonalentumiset	8	11	-25,4	41	-80,8	77
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	54	50	6,4	53	0,1	208

Taseen avainlukuja, milj. €	31.3.2017	31.12.2016	Muutos, %
Saamiset asiakkailta	79 509	78 604	1,2
Sijoitusomaisuus	23 918	25 105	-4,7
Velat asiakkaille	60 975	60 077	1,5
Vakuutusvelka	10 661	10 586	0,7
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	28 529	28 287	0,9
Oma pääoma	10 378	10 237	1,4
Tase yhteensä	136 032	133 747	1,7

Tammi–maaliskuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja oli 295 miljoonaa euroa (284). Tulos parani vertailukauden tuloksesta 11 miljoonaa euroa. Tuloksen kasvuun vaikuttivat erityisesti sijoitustoiminnan nettotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen kasvu.

Korkokate supistui 3,4 prosenttia 258 miljoonaan euroon. Korkokatetta laski trading-toiminnan korkokatteen pieneminen. Vakuutuskate supistui 9,4 prosenttia 117 miljoonaan euroon heikon vahinkokehityksen johdosta. Nettopalkkiotulot olivat 237 miljoonaa euroa eli 13 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Maksuliikkeen palkkiot ja arvopapereiden välityspalkkiot kasvoivat molemmat 3 miljoonaa euroa ja palkkiokulut supistuivat yhteensä 4 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto kasvoivat 41,4 prosenttia 122 miljoonaan euroon. Myytävissä olevien varojen nettotuottojen kasvamiseen vaikuttivat oman pääoman ehtoisten instrumenttien myyntivoitot. Arvopaperikaupan nettotuottoja kasvattivat markkinamuutoksista johtuvat johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin positiiviset arvomuutokset. Henkivakuutuksen lyhytaikaiset korkotäydennykset supistivat sijoitustoiminnan nettotuottoja 32 miljoonaa euroa vertailukaudesta, mikä suurelta osin selittää myös varallisuudenhoidon tuloksen laskun.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat vertailukaudesta 24 miljoonaa euroa 34 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjattiin kertaluonteisia arvonnäisävero- ja palautuksia aikaisemmilta vuosilta yhteensä 20 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 10,6 prosenttia 417 miljoonaan euroon. OP Ryhmän merkittävät panostukset palveluiden kehittämiseen kasvattivat kehittämisen kuluja 16 miljoonaa euroa. Kehittämisen kulut olivat yhteensä 41 miljoonaa euroa (25). Uusien liiketoimintojen osuus kulujen kasvusta oli 6 miljoonaa euroa. Poistot kasvoivat vertailukaudesta 5 miljoonaa euroa 42 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut olivat edellisen vuoden tasolla, 202 miljoonaa euroa.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 17 miljoonaa euroa (30), joista 8 miljoonaa euroa (11) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Nettomääräiset arvonalentumiset luotoista ja muista saamisista olivat erittäin matalalla 0,04 prosentin tasolla (0,05) luotto- ja takauksista.

OP Ryhmän katsauskauden tuloverot olivat 55 miljoonaa euroa (54). Efektiviin verokanta oli 18,8 prosenttia (19,1).

OP Ryhmän oma pääoma kasvoi 1,4 prosenttia 10,4 miljardiin euroon. Oma pääoma kasvoi katsauskauden tulos. Omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 2,7 miljardia euroa (2,7), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,2 miljardia euroa (0,3). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2017 on 3,25 prosenttia. Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 22 miljoonaa euroa (20). Vuodelta 2016 korkoja maksetaan yhteensä 83 miljoonaa euroa. Käyvän arvion rahasto supistui 27 miljoonaa euroa 292 miljoonaan euroon.

OP Ryhmän strategia ja numeeriset tavoitteet

Kesäkuussa 2016 vahvistetun strategian mukaisesti OP Ryhmän tavoitteena on muuttua asteittain puhtaasta finanssitoimijasta digitaalisen ajan monialaiseksi palveluyritykseksi, jolla on vahva finanssiosaaminen. Strategiassa korostuu asiakaskokemuksen kehittäminen palveluita ja toimintoja digitalisoimalla. OP Ryhmä aikoo tulevina vuosina rakentaa terveys- ja hyvinvointipalveluista neljännen liiketoiminta-alueen pankki-, vahinkovakuutus ja varallisuudenhoitoliiketoimintojen rinnalle.

OP Ryhmä on käynnistänyt mittavan kehitysohjelman, jolla ryhmän palveluiden digitalisointia vauhditetaan. Strategia viedään käytäntöön 15 eri strategisen hankkeen kautta. Kehitysinvestointeihin käytetään vuosina 2016–2020 jopa 2 miljardia euroa. Liiketoiminnan uudistamisen ja toiminnan tehostamisen edellyttämät investoinnit lisäävät ryhmän kuluja ja heikentävät kannattavuutta ennen kuin niiden hyödyt realisoituvat taloudellisten tunnuslukujen parantumisena.

OP Ryhmän numeeriset tavoitteet	31.3.2017	31.12.2016	Tavoite
Asiakaskokemus, NPS (-100–+100)			
Bränditaso	20,6	22,7	25
Kohtaamistaso	57	53	70, yli ajan 90
CET1-vakavaraisuus, %	18,8	20,1	22
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, % (12 kk liukuva)	22,5	22,7	22
Nykyliiketoiminnan kulut (12 kk liukuva), milj. €	1 565	1 532	Kulutaso 2019 alle 2015 tason (1 500)
Omistaja-asiakkaat, miljoonaa	1,8	1,7	2,1 (2019)

Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

OP Ryhmän toiminta perustuu osuustoiminnallisiin arvoihin, vahvaan vakavaraisuuteen, osaavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. Ryhmän arvoja ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen. OP Ryhmän perustehtävänä on luoda vahvan vakavaraisuutensa ja tehokkuutensa avulla kestävää taloudellista menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia omistaja-asiakkailleen ja toimintaympäristölle.

Osuustoiminnallisena yrityksenä OP Ryhmän toimintaa ohjaa kaksoisrooli. Liiketoiminnallisessa roolissa ryhmä tarjoaa asiakkaille kilpailukykyisiä tuotteita ja palveluita sekä huolehtii toimintansa kannattavuudesta. Toisaalta yhteisöllisessä roolissa OP Ryhmän tehtävä on edistää asiakkaidensa hyvinvointia ja turvallisuutta myös laajemmin ja pitkäjänteisemmin toimintaympäristössä. Ryhmän menestystä mitataan molemmissa rooleissa onnistumisella.

Tammi–maaliskuu

Katsauskaudella OP Ryhmä jatkoi aiemmin päätettyjen #Suominousuun-avausten toteutusta. #Suominousuun-avausten tavoitteena on tuoda lisää liikkumavaraa ja taloudellista toimeliaisuutta OPn laajaan asiakaskuntaan ja koko Suomeen.

Pk-yritysten kasvupotentiaalia rahoittamassa

OP Ryhmä on välittäjänä kahdessa Euroopan investointirahaston (EIR) takaamassa pk-yritysten rahoitusohjelmassa. Maaliskuussa 2016 allekirjoitetun sopimuksen mahdollistamasta 150 miljoonan euron rahoituksesta luottoja on myönnetty lähes 70 yritykselle jo noin 60 miljoonaa euroa. Rahoitus on suunnattu alle 500 henkilöä työllistävien, kasvavien ja innovatiivisten yritysten hankkeille. Tammikuussa 2017 allekirjoitetun uuden sopimuksen myötä OPn välitettäväksi tuli 150 miljoonaa euroa lisää pk-yrityksille suunnattua EIR:n takaamaa rahoitusta. Jälkimmäisen sopimuksen rahoitus on suunnattu alle 250 henkilöä työllistävien yritysten hankkeille. Pk-yritykset ovat olleet kiinnostuneita myös tästä rahoitusohjelmasta. Molemmissa rahoitusohjelmissa EIR antaa luotoille 50 prosentin riskinjakotakauksen. Rahoittamalla pieniä ja keskiuuria yrityksiä, joilla on kasvupotentiaalia, OP Ryhmä on mukana tukemassa tulevaisuuden talouskasvua ja työllisyyttä.

#Perheenisä-avauksella tukea vauvaperheille

Vauvaperheille suunnatussa #Perheenisä-avauksessa kohderyhmälle tarjotaan uuden perheen arkea helpottavia tuotteita ja palveluita. Esimerkiksi syntymättömän lapsen terveys- ja toimeentulovakuutus vuodeksi maksutta on myönnetty jo yli 14 000 vauvalle. Asiakkaiden saaman edun arvo on 5,5 miljoonaa euroa. Lisäksi laina-asiansa sopimuksen mukaisesti hoitaneille perheille, joille syntyy lapsi vuoden 2017 loppuun mennessä, tarjotaan mahdollisuus enintään 12 kuukauden mittaiseen asuntoluottojen lyhennysvapaaseen ilman toimitusmaksuja. Alle vuoden ikäisten lasten vanhemmille tarjotaan vuoden 2017 loppuun saakka vuodeksi NewLife-henkivakuutus veloituksetta.

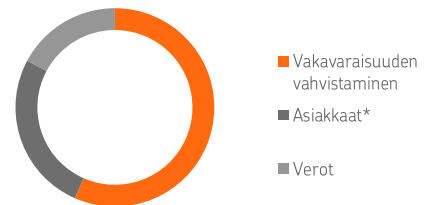
Vapaaehtoistyötä 100-vuotiaan Suomen kunniaksi

OPn lahja satavuotiaalle Suomelle on 100 vuotta vapaaehtoistyötä. Kaikki OPn 12 000 työntekijää saavat tehdä päivän vapaaehtoisena työajallaan. Tämä vastaa noin puolta tavoitellusta sadasta henkilötyövuodesta. Toinen puoli tavoitteesta saavutetaan kutsumalla suomalaiset laajasti vapaaehtoistoimintaan. Vuodenvaihteessa avautunut vapaaehtoistyön välityssivusto Hiiop100.fi saattaa yhteen avun tarvitsijat ja vapaaehtoistyön tekijät. Osavuositarkastuksen julkaisupäivään mennessä vapaaehtoistyöpäiviä oli kertynyt 6 vuotta ja 4 kuukautta. Tavoitteen toteutumista voi seurata reaaliajassa osoitteesta hiiop100.fi.

Tuloksen käyttö

Perustaltaan osuustoiminnallisena toimijana OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille, vaan osuuskunnan omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämisenä ja muina taloudellisia etuina sekä palvelukyvyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän katsauskauden tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = OP-bonukset, vakuutuslennukset ja korot omistaja-asiakkaiden osuus pääomasijoituksille

OPn perustehtävän menestyksekkäs toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat viranomaisvaatimukset. Liiketoiminnan tuloksesta merkittävä osa käytetään vakavaraisuuden kasvattamiseen. Se vaatii ryhmältä tehokkuutta ja tuloksenteokkyä myös jatkossa.

Liiketoiminnan tuloksesta merkittävä osa palautetaan omistaja-asiakkaille OP-bonuksina ja erilaisina etuina ja alennuksina. Osuustoiminnallisen yrityksen peruseriaatteen mukaisesti hyöty jaetaan sen mukaan, kuinka paljon kukin jäsen osuuskunnan palveluita käyttää. Etukokonaisuuden muodostavat suhteessa asiointin määrään miltei kaikesta asiointista kertyvät OP-bonukset sekä pankkipalveluista ja vahinkovakuuttamisen ja varallisuudenhoidon tuotteista annettavat edut ja alennukset. Lisäksi tiettyjä palvelukokonaisuuksia tarjotaan ainoastaan omistaja-asiakkaille. Omistaja-asiakkaille on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksesta maksetuilla veroilla mitattuna OP Ryhmä on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Maksamalla verot Suomeen ryhmä on edistämässä koko Suomen menestystä.

Muut keskeiset tapahtumat tammi–maaliskuussa

EKP tarjoaa euroalueen luottolaitoksille neljä kohdennettua neljän vuoden mittaista pitempiäaikaista rahoitusoperaatiota (TLTRO-II), joilla se pyrkii ensisijaisesti tukemaan kasvua. Pankit voivat lainata TLTRO-II-operaatioista määrän, joka vastaa enintään 30 prosenttia niiden vuoden 2016 tammikuun lopun lainakannasta euroalueen yrityksille ja kotitalouksille lukuun ottamatta kotitalouksien asuntolainoja. Ylläpitääkseen vahvaa kasvua OP Ryhmä osallistui katsauskaudella TLTRO-II-operaatioihin 1 miljardilla eurolla. OP Ryhmä on osallistunut TLTRO-II-operaatioihin yhteensä 4 miljardilla eurolla.

OP Ryhmä sai 2.2.2017 Euroopan keskuspankin (EKP) päätöksen asettaa OP Ryhmän vähittäisvastuulle riskipainolattiat 18 kuukauden määräajaksi. Päätöksen taustalla ovat EKP:n havaitsemat puutteet OP Ryhmän vakavaraisuuden laskennassa käyttämän IRBA-menetelmän (Internal Ratings Based Approach) hallinnointi- ja validointiprosessissa, erityisesti validointien viivästyminen. OP Ryhmä on jo korjannut keskeisimmiltä osin EKP:n havaitsemia puutteita, ja loput korjaavista toimenpiteistä saatetaan loppuun mahdollisimman pian. Vähittäisvastuiden keskimääräisiä riskipainoja kasvattavat riskipainolattiat ovat

henkilöasiakkaiden kiinteistövakuudellisille vastuille 15,4 prosenttia ja pk-yritysten kiinteistövakuudellisille vastuille 24,9 prosenttia. Riskipainolattiat laskivat CET1-vakavaraisuutta 1,8 prosenttiyksikköä.

Finanssivalvonta antoi 7.3.2017 Helsingin Seudun Osuuspankille julkisen varoituksen ja 400 000 euron seuraamusmaksun selonottovelvollisuuteen liittyvistä puutteellisuuksista sijoitusneuvonnassa. Korjaavat toimenpiteet on jo tehty, eikä asiakkaille ole aiheutunut taloudellista haittaa. Varoitus perustuu Finanssivalvonnan syksyllä 2015 useille eri toimijoille suorittamaan tarkastukseen.

OP Ryhmä on toimittanut vastauksensa Kilpailu- ja kuluttajavirastolta vuonna 2015 saatun selvityspyyntöön. Viranomaiset selvittävät OP Ryhmän markkina-asemaa vähittäispankkipalveluissa ja vahinkovakuutus tuotteiden hinnoittelua. Asia on edelleen viranomais selvityksessä.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Yhteiskuntavastuun toimenpiteissä ryhmä huomioi taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. OP Ryhmän tavoite yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP Ryhmä on sitoutunut noudattamaan Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta. OP on noudattanut vuodesta 2009 lähtien YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. Ryhmä kehittää jatkuvasti omia vastuullisen sijoittamisen toimintatapojaan pyrkien samalla edistämään koko sijoitusalan kehittymistä entistä vastuullisempaan suuntaan.

OP Ryhmän vuoden 2016 integroitu vuosiraportointikokonaisuus julkistettiin 28.2.2017. Kokonaisuuteen sisältyy GRI G4 -viitekehyksen mukainen vastuullisuusraportti. Läpinäkyvyyden lisäämiseksi OP esitti raportoinnin yhteydessä ensimmäistä kertaa verojalanjäljen olennaisista verolajeistaan.

Asiakkuudet ja asiakasedut

OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tammi-maaliskuussa 19 000:lla lähes 1,8 miljoonaan.

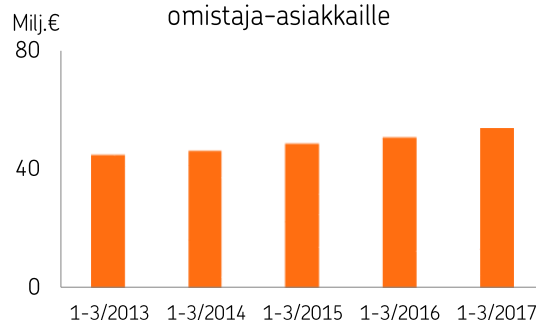
Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto-, jäsen- ja lisäosuuksiin olivat maaliskuun lopussa yhteensä 2,9 miljardia euroa (3,0).

OP Ryhmän asiakasmäärä kasvoi tammi-maaliskuussa nettomääräisesti 6 000:lla. Maaliskuun lopussa asiakkaita oli 4 363 000. Henkilöasiakkaiden määrä oli 3 922 000 ja yritysasiakkaiden määrä 441 000. Pankki- ja vahinkovakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä kasvoi tammi-maaliskuussa 12 000:lla lähes 1,8 miljoonaan.

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. Asioinnin keskittämistä OP-bonusasiakkaille tammi-maaliskuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 54 miljoonaa euroa (50). Bonuksia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 30 miljoonaa euroa (28) ja vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 27 miljoonaa euroa (25). OP-bonuksia käytettiin 574 000 vakuutuslaskuun

(528 000), joista 74 000 laskua (68 000) maksettiin kokonaan bonuksilla.

Kertyneet uudet OP-bonukset
omistaja-asiakkaille

Vahinkovakuutuksen etuasiakastalouksille annettiin katsauskaudella 22 miljoonaa euroa (20) keskittämislennuksia.

Katsauskaudella kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 22 miljoonaa euroa (20). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2017 on 3,25 prosenttia (3,25). Tuotto-osuuksille arvioidaan maksettavan tuottotavoitteen mukaan korkoja kuluvalta vuodelta yhteensä noin 85 miljoonaa euroa (83).

Monikanavaiset palvelut

Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu konttori-, verkko-, puhelin- ja mobiilipalveluista. Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti. Ryhmän tavoitteena on tarjota toimialan paras monikanavainen asiakaskokemus luomalla jatkuvia ja merkityksellisiä kohtaamisia kaikissa kanavissa.

OP-mobiili oli maaliskuussa asiakkaiden päivittäisasiointin pääkanava yli 14,5 miljoonalla käynnillä yhden kuukauden aikana. Verkkopalveluiden käyntien määrä oli 10 miljoonaa. Vuonna 2012 julkaistun OP-mobiilin käyntien määrä ohitti op.fi:n käyntien määrän jo maaliskuussa 2016. Pivo-mobiilisovelluksen käyntien määrä oli maaliskuussa noin 2 miljoonaa.

Katsauskaudella asiakkaille lanseerattiin uusia mobiilimaksutapoja: Pivon kaverimaksu ja Pivon maksunappi. Pivon kaverimaksun avulla asiakkaat voivat siirtää rahaa toiselle henkilölle maksun vastaanottajan puhelinnumeroa käyttäen. Pivon maksunapilla asiakkaat puolestaan voivat maksaa verkkokaupoissa ostoksiaan ilman avainlukulistaa tai kortin tunnuslukua. Pivon maksunappi on maksutapavaihtoehtona jo yli 2 500 verkkokaupassa. Sekä kaverimaksu että maksunappi ovat kaikkien pankkien asiakkaiden käytettävissä.

OP:n verkkopalvelu op.fi on uudistumassa. Uuden palvelun beta-versio on asiakkaiden käytettävissä osoitteessa uusi.op.fi. Palvelua on alusta asti kehitetty yhdessä asiakkaiden kanssa, ja beta-versiosta on kerätty kehitystyötä edelleen ohjaavaa asiakaspalautetta. Henkilöasiakkaat voivat jo hoitaa pankki- ja vakuutusasiat uudessa palvelussa. Yritysasiakkaiden palveluita rakennetaan parhaillaan. Nykyinen sivusto toimii uuden palvelun rinnalla palvelun valmistumiseen asti.

Verkko- ja mobiilipalveluiden kasvusta huolimatta OP Ryhmällä on edelleen maan kattavin konttoriverkosto, johon kuuluu yli 400 toimipaikkaa ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuusverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

OP Ryhmä on laajasti läsnä yleisimmissä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä yli 300 000 seuraajaa. Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuspankeilla on omat Facebook-sivut, joilla ne jakavat paikalliselle asiakkaskunnalle suunnattuja julkaisuja. Maaliskuussa avattiin op.media, OP:n omistaja-asiakkaiden ja yritysasiakkaiden uusi yhteisöllinen verkkomedia. op.media korvasi OP:n blogi- ja sisältöalusta taloudessa.fi:n, jolla oli keskimäärin 100 000 kävijää kuukaudessa.

Uudet liiketoiminnot

Pohjola Terveystiedä on sairaalat Helsingissä ja Tampereella. Pohjola Terveys Oy on laajentumassa valtakunnalliseksi toimijaksi ja Ouluun rakenteilla oleva Pohjola Sairaala avataan toukokuussa. Kuopion ja Turun Pohjola Sairaalat ovat myös rakenteilla; Kuopion sairaalan toiminta alkaa alkusyksyllä 2017 ja Turun sairaala avataan alkuvuonna 2018.

OP otti marraskuussa 2016 ensiaskeleensa liikkumisen palveluissa lanseeraamalla OP Kulku -palvelun pääkaupunkiseudulla. Palvelun tavoitteena on madaltaa kynnystä sähköautoilun aloittamiseen tarjoamalla kuluttajille ja pienyrityksille mahdollisuuden sähköautoiluun kuukausihinnalla. OP Kulku laajeni Tampereelle ja sen lähialueille huhtikuussa. Vuoden 2017 aikana palvelun on tarkoitus laajentua myös muutamaa muuhun suureen suomalaiseen kaupunkiin. OP julkisti huhtikuussa myös rakentavansa yhdessä Fortumin kanssa noin sata sähköautojen latauspistettä eri puolille Suomea. Uudet latauspisteet sijoitetaan osuuspankkien toimipisteiden yhteyteen. Latauspalveluita lisäämällä OP ja Fortum pyrkivät edistämään sähköautoilun edellytyksiä Suomessa.

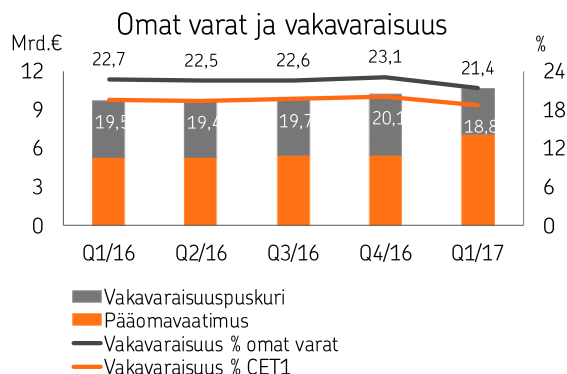
Vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

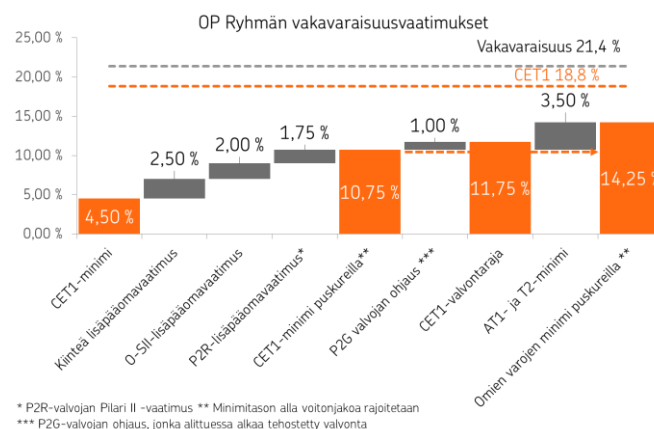
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät katsauskauden lopussa laissa määritellyn vähimmäismäärän 3,1 miljardilla eurolla (4,3). Puskuria laskivat EKP:n valvojan arvion perusteella määräämä P2R-pääomavaatimus (P2R) 1,75 prosenttia yhdistettynä pankkitoiminnan kasvun aiheuttamaan pääomavaatimuksen nousuun sekä EKP:n asettamat riskipainolattiat. P2R-vaatimus nosti luottolaitosvakavaraisuuden pääomavaatimuksen 12,5 prosentista 14,3 prosenttiin riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 142 prosenttia (170). P2R-vaatimus alensi suhdelukua 16 prosenttiyksikköä. Suhdeluku oli 154 prosenttia ilman EKP:n asettamia riskipainolattioita. Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden Solvenssi II:n pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuus ei kuvaa Rava-ryhmittymän pääomien minimitasoa, vaan tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisvelvoitteita.

Luottolaitosvakavaraisuus

Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli katsauskauden lopussa 18,8 prosenttia (20,1). EKP:n asettamat riskipainolattiat laskivat vakavaraisuutta 1,8 prosenttiyksikköä. Ydinpääomien kasvu ylitti luottokannan kasvusta johtuvan kokonaisriskin kasvun. Etuuspohtiaisten eläkejärjestelyiden (IAS 19) laskennallisten oikaisujen vaikutus ryhmän CET1-vakavaraisuuteen oli noin -1,1 prosenttiyksikköä, eli samaa suuruusluokkaa kuin vuoden 2016 lopussa.

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, 2 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat käytännössä alarajan vakavaraisuussuhteelle 14,3 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 10,8 prosenttiin.

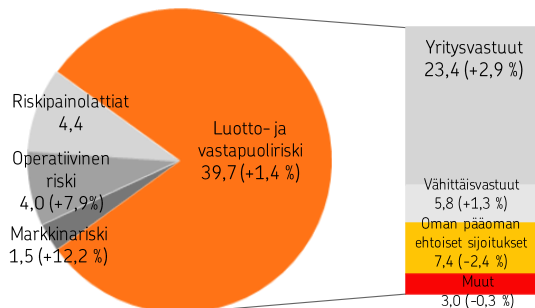

Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli katsauskauden lopussa 9,3 miljardia euroa (8,9). Ydinpääomaa kasvattivat pankkitoiminnan tulos, Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut sekä osingot ryhmän vakuutusyhteisöiltä. IAS 19 -oikaisu olivat vuodenvaihteen tasolla, eikä niillä siten ollut olennaista vaikutusta ydinpääomien muutokseen. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 2,7 miljardia euroa.

Kokonaisriski oli katsauskauden lopussa 49,5 miljardia euroa (44,1), eli 12,2 prosenttia suurempi kuin viime vuoden lopussa. Yritysvastuiden keskimääräiset riskipainot nousivat hieman. Vähittäisvastuiden keskimääräiset riskipainot pysyivät ennallaan.

EKP:n asettama vähittäisvastuiden riskipainoaraja oli 4,4 miljardia euroa, jota ilman kokonaisriski oli 45,1 miljardia euroa.

Kokonaisriski 31.3.2017
yhteensä 49,5 mrd.€
(muutos vuoden alusta 12 %)

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoihin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6,5 miljardia euroa noin 280 prosentin riskipainolla.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti maaliskuussa 2017 edelleen olla asettamatta pankkeille syklisyyttä vähentävää lisäpääomavaatimusta ja päätti aloittaa asuntolainojen 15 prosentin riskipainoarajan valmistelut, joka korvaa aiemmin valmistellun 10 prosentin riskipainoarajan. Riskipainolattialla pyritään Finanssivalvonnan mukaan varautumaan kasvaneeseen järjestelmäriskin. Finanssivalvonnan tavoitteena on ottaa riskipainoaraja käyttöön vuoden 2018 alussa. Asuntoluottojen riskipainojen 15 prosentin alaraja laskisi CET1-vakavaraisuutta arviolta 1,6 prosenttiyksikköä. Riskipainoarajalla ei ole vaikutusta OP Ryhmän kokonaisriskiin EKP:n asettamat vähittäisvastuiden riskipainolattiat huomioiden.

Tulevissa säännöksissä on mukana velkaantumisasetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio). OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste on nykytulkintojen mukaan arviolta 7,6 prosenttia katsauskauden lopun luvuilla laskettuna säännösluonnosten mukaisen minimitason ollessa 3 prosenttia.

Valtiovarainministeriö on valmistelemassa järjestelmäriskipuskurin lisäämistä luottolaitoslakiin. Luonnosten mukaan Finanssivalvonta voisi asettaa järjestelmäriskipuskurin 0–5 prosenttiin. Puskuri vaikuttaisi OP Ryhmään vain, jos se ylittäisi OP Ryhmän O-SII-puskurin, joka on tällä hetkellä 2 prosenttia.

Vahinko- ja henkivakuutus

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuusasema säilyi vahvana, ja oli vuodenvaihteen tasoa korkeammalla. Henkivakuutuksen vakavaraisuusasema oli hieman heikompi kuin vuodenvaihteessa, mikä johtui ylimääräisestä osingonmaksusta.

Solvenssi II	Vahinkovakuutus*		Henkivakuutus	
	31.3. 2017	31.12. 2016	31.3. 2017	31.12. 2016
Omat varat, milj. € **	1055	992	1 353	1 455
Pääomavaade, milj. €**	686	693	719	742
Solvenssisuhde, % **	154	143	188	196
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsäännöstä)	138	127	145	149

* Vahinkovakuutus sisältää OVY Vakuutus Oy:n

** siirtymäsäännökset huomioiden

Euroopan keskuspankin (EKP) valvonta

OP Ryhmä on EKP:n valvonnassa. EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n asettama 1.1.2017 voimaan tullut lisäpääomavaatimus (P2R) on 1,75 prosenttia. Lisäpääomavaatimus huomioiden OP Ryhmän vakavaraisuuden minimitaso CET1-vakavaraisuudelle on 10,75 prosenttia ja vakavaraisuussuhteelle 14,25 prosenttia. Lisäksi EKP on määrittänyt vakavaraisuusohjeistuksen (P2G), jonka määrä on 1,0 prosenttia ja jonka rikkoutuminen ei vaikuttaisi esimerkiksi voitonjakoon. Tämä ohjeistus mukaan lukien CET1-vakavaraisuusvaade on 11,75 prosenttia. OP Ryhmän vakavaraisuus ylittää uudet minimitasot selvästi.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Vuoden 2015 alussa tuli voimaan luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskeva sääntely. Tämän lisäksi kesällä 2016 viranomaistaholta tuli tarkentavaa ohjeistusta näiden säännösten soveltamisesta. Sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen on määrittämässä kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärää OP Ryhmän tasolla.

Riskiasema

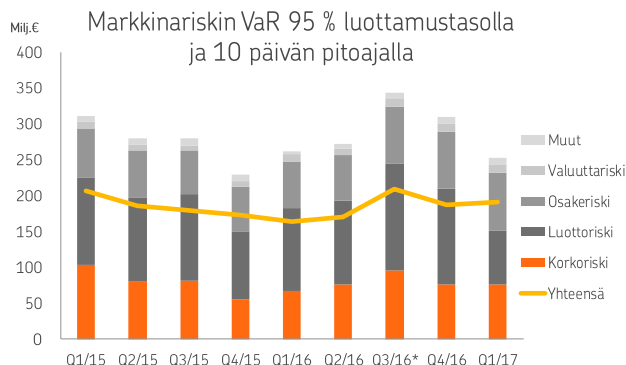
OP Ryhmän riskiasema on säilynyt vakaana. Riskinotto- ja vahva ja turvaa ryhmän liiketoiminnan edellytykset.

Vahva riskinotto- ja maltillinen tavoiteriskitaso pitivät luottoriskiaseman vakaana.

OP Ryhmän rahoitus- ja maksuvalmius on hyvä. Rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä. Katsauskauden aikana ryhmä laski liikkeelle pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 1,0 miljardin euron edestä. Lisäksi OP Ryhmä osallistui EKP:n kohdennettujen pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden toiseen sarjaan (TLTRO-II) 1 miljardilla eurolla. Talletusten osuus luottokannasta on säilynyt vakaana katsauskauden ajan.

OP Ryhmän markkinariskiasema oli katsauskaudella vakaa. Ryhmän markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli katsauskauden lopulla 192 miljoonaa euroa (188).

VaR-tunnusluku sisältää vakuutusyhteisöjen kokonaistaseen, trading-toiminnan, likviditeettireservin ja sisäisen pankin korkoriskiposition.

* Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomesta siirtynyt eriytetty tase (eläkevakuutuskanta) on mukana luvuissa Q3/16 alkaen

Operatiivisten riskien arvioidaan olevan tavoitteen mukaisesti maltillisella tasolla. Toiminnan ja palveluiden kehittämisen nopeus asettaa kuitenkin lähivuosina riskienhallinnalle lisähaasteita.

Etuspohjaisten eläkejärjestelyiden riskit liittyvät korko- ja markkinariskien, eläkkeiden tuleviin korotuksiin sekä elinajanodotteen pitenemiseen. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään. Katsauskaudella muihin laajan tuloksen eriin kirjattu etuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan supistuminen paransi katsauskauden laajaa tulosta ennen veroja 16 miljoonaa euroa. Nettovelkaa kasvatti vakuutuslautakunnan suosituksen perusteella tehty vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotus ja supisti korkotason nousu. Vertailukaudella etuspohjaisten eläkejärjestelyiden nettovelan kasvu heikensi laajaa tulosta ennen veroja 193 miljoonaa euroa.

Pankkitoiminta

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Ongelmasaamisten yhteismäärä oli 2,8 miljardia euroa (2,6). Ongelmasaamisten kasvu aiheutui lainanhoitojoustojen käytön lisäyksestä sekä osin myös luottoluokittelusteikon päivityksestä johtuvasta luottoluokkien heikentymisestä. Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamisista, muita riskillisiksi luokiteltuja saamisista ja saamisista, joihin kohdistuu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuva lainanhoitojousto. Lainanhoitojoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Osuuspankit pyrkivät toiminnallaan aktiivisesti löytämään ratkaisuja asiakkaiden väliaikaisten maksuvaikeuksien ylittämiseksi. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi. Arvon alentumisten määrä pysyi alhaisena ja oli 0,04 prosenttia (0,05) luotto- ja takauskannasta. Luotto- ja takauskanta kasvoi katsauskaudella 0,8 miljardia euroa 82,1 miljardiin euroon (81,3).

Henkilöasiakkaiden osuus luotto- ja takauskannasta oli 60 prosenttia (60). Henkilöasiakkaiden vastuiden kuudesta pääluokasta kahteen parhaimpaan luokkaan kuului 84 prosenttia (84) ja kahteen heikoimpaan luokkaan 4 (4) prosenttia vastuista. Yritysassiakkaiden (ml. asuntoyhteisöt) osuus luotto- ja takauskannasta oli 38 prosenttia (38). Yritysassiakkaiden vastuista parhaimpiin luottoluokkiin 1–5,5 luokiteltujen vastuiden osuus oli 55 prosenttia (55) ja kahden heikoimman luottoluokan vastuut olivat 524 miljoonaa euroa (464) eli 1,2 prosenttia (1,2).

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskien vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia omista varoista. Asiakasriskejä kattavat pankkitoiminnan omat varat olivat 10,7 miljardia euroa (10,4).

Yritys- ja asuntoyhteisövastuissa merkittävimmät toimialat vastuiden määrällä mitattuna olivat asuntojen vuokraus ja hallinta 17,6 prosenttia (17,7), muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta 10,1 prosenttia (10,2) sekä kauppa 8,9 prosenttia (9,1). Asuntojen vuokraus ja hallinta -toimialan vastuista 91 prosenttia oli asuntoyhteisöjen vastuista ja 15 prosenttia oli julkisyhteisöjen takaamia. Pankkitoiminnan vastuiden seurannassa siirryttiin käyttämään vastuuryhmiä aikaisemmin esitettyjen sektorien sijaan. Vertailutiedot on oikaistu uuden seurannan mukaiseksi.

Pankkitoiminnan korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli maaliskuun lopussa 106 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 mittausmenetelmää on muutettu siten, että se huomioi Kuluttajansuojalakiin hyväksytyt muutokset asuntoluottojen viitekoron nollalattioista.

Vahinkovakuutus

Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Ennustettujen elinikien piteneminen yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemutoista vakuutusvelkaa 43 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 25 miljoonaa euroa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutuksen merkittävin markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus.

Sijoitusten riskitaso (VaR 95 prosenttia, 1 kuukauden pitoaika) on ollut vakaa tarkastelukauden aikana. Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisien lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski on säilynyt stabiilina. Vakuutusvelan korkoriskin suojausaste on pidetty vakaana.

Varallisuudenhoito

Varallisuudenhoidon keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso sekä vakuutettujen elinajanodotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Ennustettujen elinikien piteneminen yhdellä vuodella kasvattaisi vakuutusvelkaa 25 miljoonaa euroa. Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 33 miljoonaa euroa. Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitus- ja asiakaskäyttätymisriskiä on puskuroitu. Puskuri riittää kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kantojen riskit.

Henkivakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä asiakaskäyttätymisriskiä on suojattu jälleenvakuutus sopimuksella, jonka johdosta asiakaskäyttätymisriski on alempana kuin viime vuoden aikana.

Sijoitusten riskitaso (VaR 95 prosenttia, 1 kuukauden pitoaika) oli vakaa tarkastelukauden aikana. Sijoitussalkun omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisien lisäksi joukkovelkakirjalainoin. Salkun korko- ja luottoriski säilyi vakaana. Vakuutusvelan korkoriskin suojausastetta on nostettu.

Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Markkinariski on merkitykseltään suurin likviditeettireserviin sisältyvissä saamistodistuksissa.

Likviditeettireservin position kokoon suhteutettu markkinariski (VaR 95 %) pysyi vakaana katsauskaudella, sijoitusten määrä laski hieman. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia.

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista. Likviditeettireservi ja muut varautumissuunnitelman mukaiset lisärahoituslähteet riittävät kattamaan vähintään kahden vuoden rahoitustarpeen tilanteessa, jossa tukkuvarainhankinta ei toimisi ja talletuskanta supistuisi maltillisesti.

Vakuuskelpoisten saamistodistusten määrän laskuun vaikutti muun muassa niiden käyttäminen vakuutena TLTRO-II-rahoitusoperaatioissa.

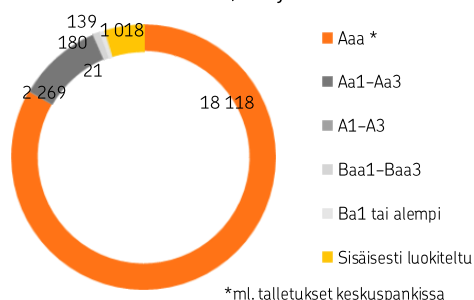
OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Siirtymäsäännösten mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 80 prosenttia vuonna 2017 ja vähintään 100 prosenttia vuoden 2018 alusta alkaen. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli maaliskuun lopussa 132 prosenttia.

Likviditeettireservi

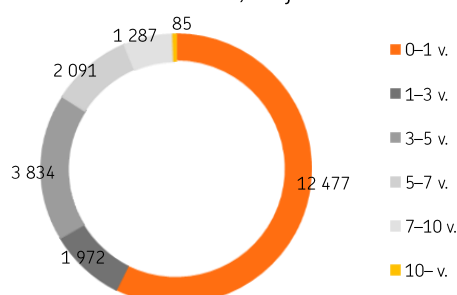
Mrd. €	31.3.2017	31.12.2016	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	11,8	9,3	26,9
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	8,4	11,2	-24,9
Vakuuskelpoiset yritysluotot	0,0	0,1	-89,4
Yhteensä	20,3	20,6	-1,7
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,5	1,4	8,6
Likviditeettireservi markkina-arvoin	21,7	22,0	-1,1
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,7	-0,7	4,6
Likviditeettireservi vakuusarvoin	21,1	21,3	-1,2

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeesen laskemia saamistodistuksia, arvopaperistettuja saamia ja vakuuskelpoisia luottoja. Likviditeettireserviin kuuluvat saamistodistukset on reservilaskelmassa arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.3.2017, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.3.2017, milj.€

Luottoluokitukset

Luokituslaitos	Lyhyt varain- hankinta	Näkymä	Pitkä varain- hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	Vakaa	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service Ltd:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

Luottoluokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella.

Segmenttien tulos

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varallisuudenhoito. Terveys- ja hyvinvointiliiketoiminta sisältyy Vahinkovakuutus-liiketoimintasegmenttiin. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Pankkitoiminta

- Tulos ennen veroja oli 174 miljoonaa euroa (144).
- Tuotot kasvoivat 10,6 prosenttia. Tuottoja kasvattivat korkokatteen ja sijoitustoiminnan nettotuottojen kasvu. Kulut kasvoivat 7,2 prosenttia kehittämisen kulujen ja volyymikasvun johdosta.
- Luottokanta kasvoi vuodessa 4,9 prosenttia ja talletuskanta 2,5 prosenttia. Nostettujen uusien asuntoluottojen määrä kasvoi vertailukaudesta 5,6 prosenttia ja yritysluottojen määrä 5,1 prosenttia.
- Arvon alentumisen määrä, 8 miljoonaa euroa (10), oli 0,04 prosenttia (0,05) luotto- ja takauksista.

Pankkitoiminnan avainlukuja

Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Korkokate	291	278	4,9	1 134
Nettopalkkiotuotot	166	164	1,2	605
Sijoitustoiminnan nettotuotot	10	-20		-15
Muut tuotot	5	5	-10,0	27
Tuotot yhteensä	472	427	10,6	1 751
Henkilöstökulut	96	100	-3,2	378
Poistot ja arvonalentumiset	10	9	15,3	44
Liiketoiminnan muut kulut	140	122	15,2	499
Kulut yhteensä	247	230	7,2	921
Saamisten arvonalentumiset	8	10	-25,7	76
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	44	42	3,2	180
Tulos ennen veroja	174	144	20,7	574
Kulu-tuotto-suhde, %	52,3	53,9	-1,6	52,6
Milj. €				
Nostetut asuntoluotot	1 572	1 488	5,6	7 125
Nostetut yritysluotot	1 740	1 655	5,1	7 275
Välitetyt kiinteistökaupat, kpl	3 062	2 622	16,8	12 664
Mrd. €				
Luottokanta	31.3.2017	31.3.2016	Muutos, %	31.12.2016
Asuntoluotot	36,9	35,5	3,9	36,8
Yritysluotot	19,3	18,5	4,3	19,0
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	23,3	21,8	6,9	22,8
Luottokanta yhteensä	79,5	75,8	4,9	78,6
Takauskanta	2,6	2,5	5,8	2,8
Talletukset				
Käyttely- ja maksuliiketalletukset	37,1	36,2	2,6	37,1
Sijoitustalletukset	17,8	17,4	2,2	17,7
Talletukset yhteensä	54,9	53,6	2,5	54,8

Luottokannan kasvu jatkui. Luottokanta kasvoi vuodessa 4,9 prosenttia 79,5 miljardiin euroon. Nostettujen uusien asuntoluottojen määrä kasvoi vertailukaudesta 5,6 prosenttia ja yritysluottojen 5,1 prosenttia.

Talletuskanta kasvoi vuodessa 2,5 prosenttia 54,9 miljardiin euroon. Sijoitustalletusten määrä kasvoi 2,2 prosenttia. Käyttely- ja maksuliiketalletusten määrä kasvoi vuodessa 2,6 prosenttia.

OP Ryhmän Kiinteistökeskusten välittämien asuntokauppojen määrä kasvoi 16,8 prosenttia vertailukaudesta.

OP Ryhmä sai tammi-maaliskuussa 37 000 uutta pankkiasiakasta, 7 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Pankkiasiakkaita oli 3,7 miljoonaa maaliskuun lopussa.

Pankkitoiminnan tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 174 miljoonaa euroa (144) eli 20,7 % suurempi kuin vertailukaudella. Tuotot kasvoivat 10,6 prosenttia ja kulut kasvoivat 7,2 prosenttia. Tuottojen kasvun seurauksena kulu–tuotto–suhde vahvistui ja oli 52 prosenttia (54). Arvon alentumisen määrä oli erittäin matalalla tasolla ollen 8 miljoonaa euroa (10), eli 0,04 (0,05) prosenttia luotto- ja takaukskannasta.

Korkokate kasvoi 291 miljoonaan euroon (278). Kasvuun vaikuttivat luottokannan kasvu, luottokannan keskimääräisen marginaalitason nousu ja varainhankinnan kustannusten aleneminen.

Pankkitoiminnan nettopalkkiotuotot kasvoivat 2 miljoonaa euroa 166 miljoonaan euroon (164). Maksuliikkeeseen liittyvät palkkiot kasvoivat 2 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä kasvoivat 30 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan nettotuottoja kasvatti korkojen muutoksista ja muista markkinamuutoksista aiheutunut positiivinen CVA-arvostus. CVA-arvostus oli 11 miljoonaa euroa positiivinen, kun se vertailukaudella oli 20 miljoonaa euroa negatiivinen.

Kulut kasvoivat 7,2 prosenttia ja olivat 247 miljoonaa euroa (230). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 15,2 prosenttia. ICT-kulujen kasvu oli 18 miljoonaa euroa. ICT-kuluja kasvattivat voimakkaat panostukset verkko- ja mobiiliasioinnin kehittämiseen sekä volyyymien kasvu.

Henkilöstökulut pienenivät 4 miljoonaa euroa ja olivat 96 miljoonaa euroa (100).

Vahinkovakuutus

- Tulos ennen veroja oli 49 miljoonaa euroa (61). Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat 39 miljoonaa euroa (30). Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 40 miljoonaa euroa (78).
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 0,8 prosenttia (3,2). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 50 miljoonaa euroa (-40).
- Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 95,5 prosenttia (88,6) ja operatiivinen liikekulusuhde 19,7 prosenttia (18,1). Yhdistetty kulusuhde oli 97,0 prosenttia (90,2). Alkuvuoden heikko suurvahinkokehitys heikensi kulusuhteita.

Vahinkovakuutuksen avainlukuja

Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Vakuutusmaksutuotot	350	347	0,8	1420
Korvauskulut	238	222	6,9	883
Muut kulut	1	2	-33,9	3
Vakuutuskate	111	123	-9,8	534
Sijoitustoiminnan nettotuotot	39	30	30,2	97
Muut nettotuotot	-2	-8	-72,3	-33
Tuotot yhteensä	148	145	2,0	598
Henkilöstökulut	31	30	1,7	115
Poistot ja arvonalentumiset	11	10	11,7	41
Liiketoiminnan muut kulut	57	44	29,3	196
Kulut yhteensä	98	84	17,3	352
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	0	0	5,3	2
Tulos ennen veroja	49	61	-19,3	244
Yhdistetty kulusuhde, %	97,0	90,2		89,1
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	95,5	88,6		87,6
Operatiivinen vahinkosuhde, %	75,8	70,5		69,1
Operatiivinen liikekulusuhde, %	19,7	18,1		18,5
Operatiivinen riskisuhde, %	69,9	65,0		63,3
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	25,6	23,6		24,3
Solvenssisuhde (Solvenssi II), %*	154	160		143
Suurvahinkojen omalla vastuulla oleva korvausmeno	20	15		61
Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin kohdistuviin varauksiin (run off -tulos)	3	20		60

* siirtymäsäännökset huomioiden.

Henkilöasiakkaiden ja Baltian vakuutusmaksutuotot kasvoivat. Yritysassiakkaiden vakuutusmaksutuotot jäivät vertailukautta pienemmäksi. Lisääntynyt hintakilpailu erityisesti liikennevakuutuksessa heijastui tuottojen kehitykseen niin henkilö- kuin yritysasiakkaissa. Vahinkokehitys oli selvästi vertailukautta heikompi.

Maksutulon markkinaosuudella mitattuna OP Ryhmä on selvästi Suomen suurin vahinkovakuuttaja.

Verkko- ja mobiiliasioinnin kehittäminen niin vakuutus- kuin korvauspalvelussa on vahinkovakuutuksen keskeisiä painopisteitä. Uusien vahinkoapu.op.fi-sivuston ja OP-mobiilin vahinkoilmoituspalvelun käyttö on ollut runsasta. Henkilöasiakkaiden vahingoista jo lähes 70 prosenttia ilmoitetaan sähköisten kanavien kautta.

Vahinkovakuutuksen tulos

Tulos ennen veroja oli 49 miljoonaa euroa (61). Vakuutuskate laski 9,8 prosenttia 111 miljoonaan euroon. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitusten nettotuotot kasvoivat 9 miljoonaa euroa. Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 40 miljoonaa euroa (78).

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 95,5 prosenttia (88,6). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä poistoja yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä.

Vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	191	186	2,6
Yritysassiakkaat	144	147	-2,1
Baltia	15	14	7,0
Yhteensä	350	347	0,8

Korvauskulut kasvoivat 6,9 prosenttia. Uusista omaisuuden ja toiminnan suurvahingoista aiheutuva korvausmeno oli vertailukautta suurempi. Tammi–maaliskuussa kirjattiin 19 (24) uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 20 miljoonaa euroa (15). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos oli vertailukautta pienempi. Tammi–maaliskuussa eläkkeiden korvausvastuun muutos oli –4,5 miljoonaa euroa (4,7). Maaliskuun lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 1,88 prosenttia. Vuoden 2016 lopussa keskimääräinen diskonttokorko oli 1,97 prosenttia. Diskonttokoron lasku kasvatti korvauskuluja 12,7 miljoonaa euroa (13,5). Diskonttokoron muutos heikensi operatiivista yhdistettyä kulusuhdetta 3,6 prosenttiyksikköä (3,9).

Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman diskonttokoron muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 3 miljoonaa euroa (20). Operatiivinen vahinkosuhde oli 75,8 prosenttia (70,5). Operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 69,9 prosenttia (65,0).

Kulut kasvoivat 17,3 prosenttia ICT-kulujen kasvun sekä terveys- ja hyvinvointiliiketoiminnan laajentumisen johdosta ja olivat 15 miljoonaa euroa suuremmat kuin vertailukaudella. Operatiivinen liikekulusuhde oli 19,7 prosenttia (18,1). Operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 25,6 prosenttia (23,6).

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	1–3/2017		1–3/2016	
	Kate milj. €	CR, %	Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	26	86,3	29	84,4
Yritysi asiakkaat	-11	107,5	11	92,3
Baltia	0	98,3	-1	106,0
Yhteensä	16	95,5	40	88,6

Vakuutustekninen kannattavuus heikkeni erityisesti suurasiakkaissa, joissa vahinkokehitys oli vertailukautta heikompi.

Sijoitustoiminta

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 50 miljoonaa euroa (-40). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma

%	31.03.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot	74,1	76,6
Vaihtoehtoiset sijoitukset	0,9	0,8
Osakkeet	8,0	8,1
Pääomasijoitukset	2,7	2,9
Kiinteistöt	9,9	9,8
Rahamarkkinat	4,4	1,9
Yhteensä	100	100

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli raportointikauden lopussa 3 880 miljoonaa euroa (3 876). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 92 prosenttia (91) ja 63 prosenttia (62) sijoituksista oli vähintään A– -luokitelluissa saamisissa. Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 5,4 (5,4).

Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,8 prosenttia (1,8).

Varallisuudenhoito

- Tulos ennen veroja oli 34 miljoonaa euroa (73). Tulos käyvin arvoin ennen veroja oli 23 miljoonaa euroa (97). Tulosta ja sijoitustoiminnan nettotuottoja heikensi vakuutusvelan 30 miljoonan euron lyhytaikainen korkotäydennys.
- Nettopalkkiotulot pysyivät vertailukauden tasolla. Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot pienenevät 91 prosenttia vertailukaudesta. Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 48 miljoonaa euroa (-12).
- Hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi vuodessa 13 prosenttia 75,6 miljardiin euroon.

Varallisuudenhoidon avainlukuja

Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Nettopalkkiotulot				
Rahastoista ja omaisuudenhoidosta	63	64	-1,3	252
Henkivakuutuksesta	66	62	6,2	218
Kulut	44	41	7,5	139
Nettopalkkiotulot yhteensä	85	85	0,0	330
Henkivakuutuksen riskiliikkeen nettotuotot	5	6	-7,9	24
Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot	5	42	-91,2	117
Muut tuotot	7	5		7
Tuotot yhteensä	102	138	-25,9	478
Henkilöstökulut	22	24	-7,5	89
Poistot ja arvonalentumiset	6	7	-18,7	25
Liiketoiminnan muut kulut	34	28	19,2	119
Kulut yhteensä	61	59	3,9	233
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	7	6	13,2	25
Tulos ennen veroja	34	73	-53,9	226
Mrd. €	31.3.2017	31.3.2016	Muutos, %	31.12.2016
Hallinnoitavat varat (brutto)				
Sijoitusrahastot	23,7	20,7	14,2	23,5
Instituutioasiakkaat	24,8	23,2	7,0	24,6
Private Banking	17,6	15,0	17,3	17,3
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	9,5	8,3	15,1	9,2
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	75,6	67,2	12,5	74,5
Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Nettomyynti				
Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaat	166	-81		327
Private Banking -asiakkaat	151	39		437
Instituutioasiakkaat	160	-115		434
Nettomyynti yhteensä	477	-157		1 198

Positiivinen tunnelma sijoitusmarkkinoilla paransi varallisuudenhoidon tuotteiden kysyntää ja kasvatti hallinnoitavien varojen arvoa. Nettomyynti oli 477 miljoonaa euroa (-157) ja hallinnoitavien varojen bruttomäärä kasvoi vuodessa 13 prosenttia 75,6 miljardiin euroon (67,2). Hallinnoitavat varat sisälsivät noin 14 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja.

OP Ryhmä on poistanut omistaja-asiakkailtaan pysyvästi rahastojen kaupankäyntikuluja. Rahastoedut kiinnostavat asiakkaita, sillä OP-Rahastojen osuudenomistajien määrä kasvoi katsauskaudella lähes 20 000:lla. Sijoittaja- ja säästäjäasiakkaiden kokonaismäärä kasvoi katsauskaudella noin 9 000:lla ja oli maaliskuun lopussa 775 000.

OP-Rahastojen riskikorjattu tuotto säilyi katsauskaudella hyvänä. OP-Rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,0 (3,1). Morningstar

valitsi maaliskuussa OP-Suomi Pienyhtiöt -rahaston Suomen parhaaksi osakerahastoksi vuosittaisessa Morningstar Awards -tilaisuudessa.

Katsauskaudella jatkettiin varallisuudenhoidon sähköisen myynnin ja asiain kehittämistä. Sijoitusrahastojen merkinnöistä 51 prosenttia (39) tehtiin sähköisissä kanavissa.

Varallisuudenhoidon tulos

Tulos ennen veroja pieneni 34 miljoonaan euroon (73). Tulosheikkennys johtui henkivakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuottojen laskusta, joka sisälsi katsauskaudella tehdyn uuden 30 miljoonan euron lyhytaikaisen korkotäydennyksen. Tulos käyvin arvoin oli 23 miljoonaa euroa (97).

Nettopalkkiotuotot pysyivät vertailukauden tasolla ja olivat 85 miljoonaa euroa. Nettopalkkiotuotot olivat 0,46 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Henkivakuutuksen sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 48 miljoonaa euroa (-12). Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos. Sijoitustase ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä ns. eriytettyjä taseita.

Kulut kasvoivat vertailukaudesta 4 prosenttia. Kulukasvu johtui muihin liiketoimintakuluihin sisältyvien kehittämiskulujen kasvusta. Henkilöstökulut sekä poistot ja arvonalentumiset pienentyivät. Kulut olivat 0,31 prosenttia hallinnoitavien varojen bruttomäärästä.

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Lyhytaikaisten korkotäydennysten nettokasvu katsauskaudella oli 19 miljoonaa euroa (-13). Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset (ilman eriytettyjä taseita) olivat katsauskauden lopussa 421 miljoonaa euroa (432). Korkotäydennyksistä 55 miljoonaa euroa (36) oli lyhytaikaisia, alle 12 kuukauden ajaksi tehtyjä korkotäydennyksiä.

Henkivakuutuksen sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta, vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia sekä eriytettyjä taseita oli 3 853 miljoonaa euroa (4 100). Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus korkosalkusta oli 94 prosenttia (93). Katsauskauden lopussa korkosijoitusten modifioitu duraatio oli 5,1 (4,9). Suorien joukkovelkakirjalainasijoitusten (ilman eriytettyjä taseita) keskimääräinen tuotto oli eräpäivään instrumenttien hankintahinnalla laskettuna (running yield) 1,6 prosenttia (1,5).

Sijoituskannan jakauma

%	31.3.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot	74,3	76,2
Vaihtoehtoiset sijoitukset	9,3	7,4
Osakkeet ja osakerahastot	6,2	6,3
Kiinteistöt	7,8	7,2
Rahamarkkinat	2,4	3,2
Yhteensä	100	100

Henkivakuutuksen eriytettyjen taseiden sijoitustoiminnan tuotto

Henkivakuutukseen yhdisteltiin 31.12.2015 Suomi-yhtiön yksilöllinen henkivakuutuskanta ja 30.9.2016 Suomi-yhtiön yksilöllinen eläkevakuutuskanta. Näistä kannoista on muodostettu kannanluovutuksen yhteydessä eriytetty taseet, joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

Yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 1 000 miljoonaa euroa (1 066). Nettotuotto käyvin arvoin oli 6 miljoonaa euroa. Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen henkivakuutuskannan eriytetty tase

%	31.3.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot	77,7	81,1
Vaihtoehtoiset sijoitukset	7,9	7,7
Osakkeet ja osakerahastot	2,2	2,9
Kiinteistöt	7,1	6,7
Rahamarkkinat	5,1	1,6
Yhteensä	100	100

Yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetyn taseen sijoitusomaisuuden määrä ilman vakuutusvelkaa suojaavia korkojohdannaisia oli katsauskauden lopussa 2 944 miljoonaa euroa (3 049). Nettotuotto käyvin arvoin oli 13 miljoonaa euroa. Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Sijoituskannan jakauma: yksilöllisen eläkevakuutuskannan eriytetty tase

%	31.3.2017	31.12.2016
Joukkolainat ja korkorahastot	73,1	71,4
Vaihtoehtoiset sijoitukset	10,5	1,4
Osakkeet ja osakerahastot	2,0	2,4
Kiinteistöt	6,4	6,1
Rahamarkkinat	8,0	18,7
Yhteensä	100	100

Muu toiminta

Muu toiminta -segmentin avainlukuja

Milj. €	1–3/2017	1–3/2016	Muutos, %	1–12/2016
Korkokate	-25	-7		-61
Nettopalkkiotuotot	-10	-21	-49	-59
Sijoitustoiminnan nettotuotot	64	36	79	199
Liiketoiminnan muut tuotot	166	118	40	567
Tuotot yhteensä	194	126	53	646
Henkilöstökulut	52	47	11	180
Poistot ja arvonalentumiset	16	11	39	50
Liiketoiminnan muut kulut	88	63	40	321
Kulut yhteensä	156	121	29	552
Saamisten arvonalentumiset	0	0		0
Tulos ennen veroja	38	5		95

Muu toiminta -segmentin tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli 38 miljoonaa euroa (5). Tulosta paransivat sijoitustoiminnan nettotuottojen, nettopalkkiotuottojen ja liiketoiminnan muiden tuottojen kasvaminen. Tuotot yhteensä kasvoivat 53 prosenttia 194 miljoonaan euroon.

Muu toiminta -segmentin korkokate oli -25 miljoonaa euroa (-7). Korkokatetta laski trading-toiminnan korkokatteen pieneneminen. OP Ryhmän senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan, TLTRO-II-varainhankinnan sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen keskimarginaali oli maaliskuussa 29 korkopistettä (31). TLTRO-II-rahoituksen käyttö madaltaa tukkuvarainhankinnan kustannusta. Katetut joukkovelkakirjalainat raportoidaan osana Pankkitoiminta-segmenttiä.

Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 49 miljoonaa euroa 166 miljoonaa euroon OP Ryhmän sisäisten veloitusten kasvettua. Lisäksi Muu toiminta -segmentille kirjattiin kertaluonteisia arvonnäisverojen palautuksia aikaisemmilta vuosilta yhteensä 20 miljoonaa euroa. Muu toiminta -segmentin kulut kasvoivat 35 miljoonaa euroa 156 miljoonaan euroon kasvaneista kehittämispanostuksista johtuen.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän osavuositarkastukseen yhdistellään katsauskauden lopussa yhteensä 172 osuuspankkia (173) konserniyhtiöineen, OP Osuuskunta -konserni ja OVY Vakuutus Oy.

Katsauskaudella osuuspankkien lukumäärää pienensi Pielisen Osuuspankin sulautuminen Pohjois-Karjalan Osuuspankkiin. Sulautuminen rekisteröitiin 31.3.2017.

Karjalan Osuuspankki ja Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankki ovat 15.12.2016 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Karjalan Osuuspankki sulautuu Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.4.2017.

Vetelin Osuuspankki ja Kaustisen Osuuspankki ovat 21.11.2016 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Vetelin Osuuspankki sulautuu Kaustisen Osuuspankkiin. Samalla Kaustisen Osuuspankin toiminimi muutetaan Perhonjokilaakson Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.5.2017.

Vetelin Ylipään Osuuspankki ja Halsuan Osuuspankki ovat 28.11.2016 ja 29.11.2016 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Vetelin Ylipään Osuuspankki sulautuu Halsuan Osuuspankkiin. Samalla Halsuan Osuuspankin toiminimi muutetaan Halsua-Ylipään Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.6.2017.

Oriveden Seudun Osuuspankki ja Mäntän Seudun Osuuspankki ovat 29.12.2016 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Oriveden Seudun Osuuspankki sulautuu Mäntän Seudun Osuuspankkiin. Samalla Mäntän Seudun Osuuspankin toiminimi muutetaan Pohjois-Hämeen Osuuspankiksi. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.6.2017.

Kuhmoisten Osuuspankki ja Järvi-Hämeen Osuuspankki ovat 16.3.2017 ja 15.3.2017 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Kuhmoisten Osuuspankki sulautuu Järvi-Hämeen Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.7.2017.

Henkilöstö ja palkitseminen

OP Ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa 12 079 henkilöä (12 227). Henkilöstöä oli keskimäärin 12 088 (12 271). Henkilöstön määrä osuuspankeissa on vähentynyt katsauskaudella.

Katsauskauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 77 henkilöä (66). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62,1 vuotta (61,8).

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahosta.

Vuosille 2017–19 on vahvistettu uusi johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä. Lisäksi henkilöstölle suunnattu OP Ryhmän henkilöstörahoston palkitsemisjärjestelmä jatkuu vuoden ansaintajaksoin.

Kannustinjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely. Palkitsemisjärjestelmä 2017–19 noudattelee edellisen kolmivuotisen ansaintajakson pääperiaatteita.

Pitkän aikavälin tavoitemittareiksi OP Osuuskunnan hallintoneuvosto on asettanut OP Ryhmän tuloksen ennen veroja, asiakaskokemuksen sekä digitaalisen asioinnin. Ryhmätasoiset tavoitteet ovat yhtenevät johdon kannustinjärjestelmässä ja OP Ryhmän henkilöstörahostossa.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön (OP Osuuskunta) varsinainen osuuskunnan kokous pidettiin 21.3.2017.

Hallintoneuvostoon valittiin seuraavat erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet uudelleen kolmivuotiskaudeksi, joka päättyy vuonna 2020: terveyskeskuslääkäri Terttu Hällfors, toimitusjohtaja Timo Laine ja professori Jaakko Pehkonen.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi vuonna 2020 päättyväksi kolmivuotiskaudeksi valittiin koordinaattori Mervi Hinkkanen ja toimitusjohtaja Juha Luomala.

Hallintoneuvoston jäsenyydestä kesken kauden eroavien henkilöiden tilalle hallintoneuvostoon valittiin vuonna 2018 päättyväksi toimikaudeksi uusina jäseninä toimitusjohtaja Olli Koivula ja Senior Manager Anssi Mäkelä.

Lisäksi hallintoneuvostoon valittiin OP Ryhmän ulkopuolisina, uusina jäseninä varatuomari Tiina Bäckman, talousjohtaja Riitta Palomäki ja toimitusjohtaja Arto Ylimartimo. Heidän toimikautensa päättyy vuonna 2020. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi hallintoneuvoston puheenjohtajiston. Puheenjohtajaksi valittiin uudelleen kansantaloustieteen professori Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajiksi markkinoinnin lehtori Mervi Väisänen ja toimitusjohtaja Olli Tarkkanen.

Osuuskunnan kokous päätti muuttaa osuuskunnan sääntöjä siten, että johtokunnan varajäsenyyks poistetaan säännöistä. Päätöksellä ei ole vaikutuksia johtokunnan tämänhetkiseen kokoonpanoon.

Tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2017 valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Rajja-Leena Hankonen.

Investoinnit ja palvelukehittäminen

OP Osuuskunta tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista ja niihin liittyvistä määrittelyistä.

OP Ryhmän kehittämismenot olivat tammi–maaliskuussa 89 miljoonaa euroa (62). Nämä sisältävät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 49 miljoonaa euroa (37) on aktivoitu.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

OP Ryhmä ja Nets allekirjoittivat 5.4.2017 sopimuksen, jonka mukaisesti OP myy korttimaksujen tilitys- ja maksupäätepalveluiden sopimus- ja maksupäätealitekantansa digitaaliseen maksujenvälitykseen erikoistuneelle Netsille. Tilitys- ja maksupäätepalveluiden avulla kauppiat voivat ottaa vastaan korttimaksuja ostosten maksutapana. Kaupan myötä OPlta siirtyy Netsille noin 15 000 kauppiaan korttitilitys- ja maksupäätepalvelusopimukset. OP ja Nets ovat tehneet yhteistyötä kaupan kohteena olevissa palveluissa vuodesta 2011 lähtien. Kauppa saatetaan voimaan vuoden 2017 aikana.

Loppuvuoden näkymät

Maailmantalous ja maailmankauppa elpyivät alkuvuonna selvästi. Myös euroalueen talouskasvu piristyi. Vientimarkkinoiden elpyminen vahvisti Suomen vientiä. Kokonaisuudessaan Suomen talouden näkymät ovat vahvistuneet alkuvuoden aikana ja ovat nyt valoisammat kuin vuosiin. Kuluttajien luottamus talouteen on parantunut ja asuntomarkkinat ovat kohentuneet. Talouden elpymistä varjostaa kuitenkin edelleen poliittinen epävarmuus niin vientimarkkinoilla kuin kotimaassakin.

Finanssiala on joutunut sopeutumaan uudenlaiseen, matalien korkojen toimintaympäristöön. Matala markkinakorkotaso hidastaa pankkien korkokatteiden kasvua ja heikentää vakuutusyhteisöjen korkosijoitusten tuottoja. Arvonalentumiset ovat pysyneet matalalla tasolla huolimatta jo vuosia jatkuneesta hitaan kasvun vaiheesta. Finanssialan merkittävimmät strategiset riskit liittyvät tällä hetkellä asiakaskäyttäytymisen muuttumiseen ja toimintaympäristön digitalisoitumiseen. Toimialamurros uhkaa tulevana vuosina hidastaa kasvua ja rapauttaa tuottokertymää. Finanssialaa kohtaa lähivuosina voimakas toiminnan uudistamisen tarve. Toimintaympäristön muutokset korostavat pitkäjänteisen toiminnan uudistamisen sekä kannattavuuden ja vakavaraisuuden johtamisen merkitystä.

OP Ryhmän vuoden 2017 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan kasvavien kehittämiskulujen ja muiden strategian toteutuksesta aiheutuvien kulujen johdosta samantasoiseksi tai pienemmäksi kuin vuoden 2016 tulos. Toimintaympäristöön edelleen liittyvä epävarmuus voi aiheuttaa lyhyen aikavälin tulosvolatiliteettia, mikä vaikuttaa OP Ryhmän tuloksen ennustettavuuteen. Merkittävimmät loppuvuoden tuloksen epävarmuustekijät liittyvät korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin, arvonalentumisten kehitykseen sekä liiketoiminnan kasvuvauhtiin.

Kaikki tässä osavuositarkastuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämän hetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Tuloslaskelma

Milj. €	Liite	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Korkokate	3	258	267
Vakuutuskate	4	117	129
Nettopalkkiotuotot	5	237	224
Sijoitustoiminnan nettotuotot	6	122	86
Liiketoiminnan muut tuotot		34	10
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		2	2
Tuotot yhteensä		770	719
Henkilöstökulut		202	201
Poistot ja arvonalentumiset		42	37
Liiketoiminnan muut kulut		173	139
Kulut yhteensä		417	377
Saamisten arvonalentumiset	7	8	11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille		51	49
Tulos ennen veroja		295	284
Tuloverot		55	54
Kauden tulos		240	229
Jakautuminen:			
Omistajille		239	229
Määräysvallattomille omistajille		1	0
Kauden tulos		240	229
Laaja tuloslaskelma			
Kauden tulos		240	229
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)		16	-193
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta		-7	55
Rahavirran suojauksesta		-10	16
Muuntoerot		0	0
Tuloverot			
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista voitoista/(tappioista)		-3	39
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon arvostamisesta		1	-11
Rahavirran suojauksesta		2	-3
Kauden laaja tulos		238	132
Laajan tuloksen jakautuminen:			
Omistajille		225	115
Määräysvallattomille omistajille		13	17
Kauden laaja tulos		238	132

Tase

Milj. €	Liite	31.3. 2017	31.12. 2016
Käteiset varat		11 960	9 471
Saamiset luottolaitoksilta		331	337
Kaupankäynnin rahoitusvarat		660	692
Johdannaissopimukset	10	4 284	4 732
Saamiset asiakkailta	12	79 509	78 604
Sijoitusomaisuus		23 918	25 105
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat		9 496	9 168
Osuudet osakkuusyrityksissä		143	91
Aineettomat hyödykkeet		1 494	1 474
Aineelliset hyödykkeet		873	871
Muut varat		3 143	2 992
Verosaamiset		222	210
Varat yhteensä		136 032	133 747
Velat luottolaitoksille		5 634	4 669
Johdannaissopimukset		3 656	4 044
Velat asiakkaille		60 975	60 077
Vakuutusvelka	13	10 661	10 586
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	13	9 535	9 205
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	14	28 529	28 287
Varaukset ja muut velat		4 246	4 226
Verovelat		903	894
Lisäosuudet		73	77
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 442	1 445
Velat yhteensä		125 654	123 509
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osuuspääoma			
Jäsenosuudet		166	166
Tuotto-osuudet		2 687	2 719
Käyvän arvon rahasto	15	292	318
Muut rahastot		2 111	2 108
Kertyneet voittovarot		5 009	4 824
Määräysvallattomien omistajien osuus		115	102
Oma pääoma yhteensä		10 378	10 237
Velat ja oma pääoma yhteensä		136 032	133 747

Oman pääoman muutoslaskelma

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2016	2 656	242	2 085	4 271	9 254	70	9 324
Tilikauden laaja tulos		40		75	115	17	132
Kauden tulos				229	229	0	229
Muut laajan tuloksen erät		40		-154	-114	17	-97
Voitonjako				-38	-38		-38
Osuuspääoman muutos	-35				-35		-35
Rahastosiirrot			23	-23			
Muut				-2	-2	-1	-3
Oma pääoma 31.3.2016	2 621	282	2 107	4 284	9 295	86	9 381

Milj. €	Omistajille kuuluva oma pääoma					Määräysval-	Oma pääoma yhteensä
	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	lottomien omistajien osuus	
Oma pääoma 1.1.2017	2 885	318	2 108	4 824	10 135	102	10 237
Tilikauden laaja tulos		-27		251	225	12	237
Kauden tulos				239	239	1	240
Muut laajan tuloksen erät		-27		12	-14	11	-3
Voitonjako				-55	-55		-55
Osuuspääoman muutos	-32				-32		-32
Rahastosiirrot			3	-3			
Muut				-9	-9	1	-8
Oma pääoma 31.3.2017	2 853	292	2 111	5 009	10 264	115	10 378

Rahavirtalaskelma

Milj. €	1-3/ 2017	1-3/ 2016
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden tulos	240	229
Kauden tulokseen tehdyt oikaisut	1 251	1 349
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-55	-2 560
Saamiset luottolaitoksilta	-11	89
Kaupankäynnin rahoitusvarat	39	-278
Johdannaisopimukset	-10	13
Saamiset asiakkailta	-920	-630
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	-121	149
Sijoitusomaisuus	1 043	-1 750
Muut varat	-76	-153
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	876	-1 564
Velat luottolaitoksille	972	-374
Käypään arvoon tulosvaikuttisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	1
Johdannaisopimukset	-3	-14
Velat asiakkaille	898	216
Vakuutusvelka	19	-790
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	-928	-379
Varaukset ja muut velat	-82	-223
Maksetut tuloverot	-59	-48
Saadut osingot	42	29
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	2 295	-2 563
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset		-1
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	38	3
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-56	
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	5	0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-67	-57
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	3	10
B. Investointien rahavirta yhteensä	-77	-45
Rahoituksen rahavirta		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0	-57
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	9 649	6 295
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-9 359	-7 153
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	325	403
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-361	-440
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-1	0
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	254	-951
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	2 473	-3 559
Rahavarat tilikauden alussa	9 571	8 708
Rahavarat tilikauden lopussa	12 044	5 148
Saadut korot	501	608
Maksetut korot	-325	-463
Rahavarat		
Käteiset varat	11 960	5 051
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	84	97
Yhteensä	12 044	5 148

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen OP Ryhmän vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pankkitoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Ydinvakavaraisuus (CET1) on 20 prosenttia (19). Vahinkovakuutustoiminnalle on kohdistettu pääomia siten, että Solvenssisuhde (SII) on 120 prosenttia ja henkivakuutustoiminnassa 130 prosenttia. Pääomien allokoinnilla on vaikutusta segmentin maksamiin konserniin sisäisiin korkoihin.

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–maaliskuu 2017, milj. €						
Korkokate	291	-4	1	-25	-5	258
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-5	-4	1	8		
Vakuutuskate		111	5			117
Nettopalkkiotuotot	166	-4	85	-10	0	237
Sijoitustoiminnan nettotuotot	10	39	5	64	4	122
Liiketoiminnan muut tuotot	5	5	4	166	-145	34
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	1	0	0	2
Tuotot yhteensä	472	148	102	194	-146	770
Henkilöstökulut	96	31	22	52	0	202
Poistot ja arvonalentumiset	10	11	6	16	0	42
Liiketoiminnan muut kulut	140	57	34	88	-146	173
Kulut yhteensä	247	98	61	156	-146	417
Saamisten arvonalentumiset	8	0		0	0	8
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	44	0	7		0	51
Tulos ennen veroja	174	49	34	38	0	295
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tulos tammi–maaliskuu 2016, milj. €						
Korkokate	278	-5	1	-7	0	267
-josta sisäiset nettotulokset ennen veroja	-6	-4	1	9		
Vakuutuskate		123	6			129
Nettopalkkiotuotot	164	-6	85	-21	1	224
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-20	30	42	36	-1	86
Liiketoiminnan muut tuotot	5	3	4	117	-118	10
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	0	0	0	1	0	2
Tuotot yhteensä	427	145	138	126	-117	719
Henkilöstökulut	100	30	24	47	0	201
Poistot ja arvonalentumiset	9	10	7	11	0	37
Liiketoiminnan muut kulut	122	44	28	63	-118	139
Kulut yhteensä	230	84	59	121	-118	377
Saamisten arvonalentumiset	10	0		0	0	11
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	42	0	6		0	49
Tulos ennen veroja	144	61	73	5	0	284

	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tase 31.3.2017, milj. €						
Käteiset varat	99	216	387	11 831	-573	11 960
Saamiset luottolaitoksilta	6 558	6	44	9 032	-15 310	331
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-4			664	-1	660
Johdannaissopimukset	413	10	114	4 148	-402	4 284
Saamiset asiakkailta	80 477	0	2	324	-1 293	79 509
Sijoitusomaisuus	582	3 669	7 667	16 973	-4 973	23 918
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 501		-5	9 496
Osuudet osakkuusyrityksissä	8	1	28	22	83	143
Aineettomat hyödykkeet	65	686	370	376	-3	1 494
Aineelliset hyödykkeet	317	44	25	500	-12	873
Muut varat	389	859	318	1 802	-225	3 143
Verosaamiset	111	15	18	60	19	222
Varat yhteensä	89 016	5 507	18 474	45 732	-22 696	136 032
Velat luottolaitoksille	8 266			11 642	-14 274	5 634
Johdannaissopimukset	165	16	28	3 850	-402	3 656
Velat asiakkaille	56 015		1	6 751	-1 791	60 975
Vakuutusvelka		3 288	7 373		0	10 661
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			9 535			9 535
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	11 405			18 147	-1 022	28 529
Varaukset ja muut velat	1 945	417	238	1 961	-315	4 246
Veroovelat	360	93	87	346	17	903
Lisäosuudet	251				-178	73
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	82	135	245	1 433	-452	1 442
Velat yhteensä	78 489	3 948	17 507	44 129	-18 418	125 654
Oma pääoma						10 378
	Pankki- toiminta	Vahinko- vakuutus	Varallisuuden- hoito	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	Konserni
Tase 31.12.2016, milj. €						
Käteiset varat	113	90	459	9 329	-520	9 471
Saamiset luottolaitoksilta	6 351	6	53	10 180	-16 253	337
Kaupankäynnin rahoitusvarat	-4		0	698	-2	692
Johdannaissopimukset	458	26	125	4 582	-459	4 732
Saamiset asiakkailta	79 144	0		683	-1 223	78 604
Sijoitusomaisuus	580	3 755	7 909	17 705	-4 843	25 105
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 168		0	9 168
Osuudet osakkuusyrityksissä	10	2	28	27	25	91
Aineettomat hyödykkeet	62	689	374	353	-3	1 474
Aineelliset hyödykkeet	480	46	25	332	-12	871
Muut varat	292	708	336	2 104	-448	2 992
Verosaamiset	103	12	12	62	21	210
Varat yhteensä	87 588	5 334	18 490	46 053	-23 718	133 747
Velat luottolaitoksille	9 565			10 533	-15 428	4 669
Johdannaissopimukset	168	17	21	4 297	-460	4 044
Velat asiakkaille	54 693		3	6 815	-1 434	60 077
Vakuutusvelka		3 008	7 578			10 586
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			9 205			9 205
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10 522			18 790	-1 026	28 287
Varaukset ja muut velat	1 856	553	285	2 094	-562	4 226
Veroovelat	355	95	87	338	19	894
Lisäosuudet	253				-177	77
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	82	135	245	1 435	-452	1 445
Velat yhteensä	77 494	3 809	17 424	44 303	-19 520	123 509
Oma pääoma						10 237

Liitetaulukot

Liite 1	Laatimisperiaatteet
Liite 2	Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat
Liite 3	Korkokate
Liite 4	Vakuutuskate
Liite 5	Nettopalkkiotuotot
Liite 6	Sijoitustoiminnan nettotuotot
Liite 7	Saamisten arvonalentumiset
Liite 8	Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
Liite 9	Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
Liite 10	Johdannaissopimukset
Liite 11	Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
Liite 12	Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
Liite 13	Vakuutustoiminnan velat
Liite 14	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Liite 15	Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen
Liite 16	Annetut vakuudet
Liite 17	Taseen ulkopuoliset sitoumukset
Liite 18	Luottolaitosvakavaraisuus
Liite 19	Vastuut luottoluokittain
Liite 20	Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus
Liite 21	OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus
Liite 22	Lähipiiriliiketoimet

Liite 1 Laatimisperiaatteet

Osavuosikatsaus on laadittu IAS 34 -standardin (Osavuosikatsaukset) ja konsernin vuoden 2016 tilinpäätöksessä esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Osavuosikatsaus on tilintarkastamaton. Kaikki osavuosikatsauksen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetystä summaluvusta.

Osavuosikatsaus on julkaistu suomen, englannin ja ruotsin kielellä. Suomenkielinen osavuosikatsaus on virallinen, jota käytetään, mikäli havaitaan ristiriitaisuutta kieliversioiden välillä.

Tulos- ja tasekaavan ryhmittelyä uudistettiin osavuosikatsauksessa 1.1.-30.6.2016. Osavuosikatsauksen 1.1.-31.3.2017 vertailutiedot on oikaistu uuden ryhmittelyn mukaiseksi.

Osuuspankkien tuottojen ja kulujen kohdistaminen segmenteille

Osuuspankkien tuotot ja kulut on esitetty aikaisemmin Pankkitoiminta -segmentissä. Vuoden 2017 alusta lähtien Osuuspankkien tuloserät on kohdistettu eri segmenteille. Kulut on jaettu aiheuttamisperiaatteella tai jakosäännöillä segmenteille. Erityisesti varallisuudenhoitosegmentille kohdistuu enemmän tuottoja ja kuluja kuin aikaisemmin. Aikaisemmin Pankkitoiminta -segmentissä esitetyt Osuuspankkien sijoitukset OP Osuuskunnan jäsenosuuksiin ja lisäosuuksiin on eliminoitu Muu toiminta -segmentissä. Osavuosikatsauksen vertailutiedot on oikaistu uuden esitystavan mukaisesti. Alla olevissa taulukoissa on esitetty tuloslaskelman ja taseen pääerien vertailutietoihin tehdyt muutokset.

Pankkitoiminta

Tuloslaskelma	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	1.1.-31.3.2016		1.1.-31.3.2016	1.1.-31.3.2016		1.1.-31.3.2016
Tuotot	473	-45	427	136	9	145
Kulut	269	-39	230	77	7	84
Tulos ennen veroja	151	-7	144	59	2	61

Tase	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2016		31.12.2016
Varat	93 312	-5 723	87 588	5 331	2	5 334
Velat	77 361	133	77 494	3 798	10	3 809

Vahinkovakuutus

Varallisuudenhoito

Tuloslaskelma	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	1.1.-31.3.2016		1.1.-31.3.2016	1.1.-31.3.2016		1.1.-31.3.2016
Tuotot	108	30	138	120	7	126
Kulut	28	32	59	121	0	121
Tulos ennen veroja	75	-2	73	-1	7	5

Tase	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	31.12.2016		31.12.2016	31.12.2016		31.12.2016
Varat	18 483	7	18 490	46 333	-280	46 053
Velat	17 400	24	17 424	45 440	-1 137	44 303

Muu toiminta

Konsernieliminoinnit

Tuloslaskelma	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	1.1.-31.3.2016		1.1.-31.3.2016
Tuotot	-117	0	-117
Kulut	-118	0	-118
Tulos ennen veroja	0	0	0

Tase	Aiemmin esitetty	Muutos	Uusi
	31.12.2016		31.12.2016
Varat	-29 712	5 994	-23 718
Velat	-20 490	970	-19 520

Uudet standardit ja tulkinnat

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit:

OP Ryhmä soveltaa IFRS 9 standardia ensimmäisen kerran 1.1.2018. Vertailulukuja ei oikaista.

Standardin soveltamisen määrällistä vaikutusta vuoden 2018 tilinpäätöksiin ei voida vielä luotettavasti arvioida, koska se riippuu silloin hallussa olevista rahoitusinstrumenttien määrästä, sen aikaisesta taloudellisesta tilanteesta sekä tehtävistä laskentaperiaatteiden valinnasta ja johdon harkinnasta. Uusi standardi edellyttää OP Ryhmän rahoitusinstrumenttien laskenta- ja seurantaprosessien läpikäyntiä, joihin tehtävät muutokset eivät ole vielä valmiit. OP Ryhmä päivittää vuoden 2016 tilinpäätöksessä esitettyjä IFRS 9 siirtymän vaikutuksia seuraavasti:

Luokittelu ja arvostaminen

Suurin osa OP Ryhmän lainoista ja saamistodistuksista pysyy nykyisissä jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavissa arvostusluokissa. Siten luokittelun muutokset tulevat olemaan vähäisiä eikä niillä ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmän CET 1 -tunnuslukuun.

Suurimmat luokittelumuutokset tulevat kohdistumaan etenkin OP Ryhmän vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoimintaan oman pääoman ehtoisin instrumentteihin ja rahastosijoituksiin, joiden luokittelu muuttuu pääsääntöisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin. Osaan näistä instrumenteista OP Ryhmä suunnittelee ns. overlay approachin käyttöönottoa, joka palauttaa näiden instrumenttien tulosvaikutukset nykyisen IAS 39:n mukaisiksi.

Arvonalentuminen

Odotettu tappio lasketaan kaikista jaksotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista tase-eristä sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista.

OP Ryhmän luottoriskimallit ja niihin liittyvien järjestelmien kehitystyöt ovat vielä käynnissä. Odotettu tappio lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla PDxLGDxEAD suurimmalle osalle portfolioista. Odotettu tappio lasketaan joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin lisääntymistä suunnitellaan arvioitavan koko voimassaoloajan PD:n muutoksella. Tämän lisäksi luottoriski on kasvanut merkittävästi, mikäli suoritus on erääntynyt yli 30 päivää. Maksukyvyttömyyden (default) määritelmässä käytetään yhtenäistä määritelmää vakavaraisuuslaskennan kanssa.

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. Makroekonomiset skenaariot ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Ryhmän taloudellisessa vuosisuunnittelussa.

IFRS 9:n mukaisen odotetun tappion varauksen arvioidaan kasvavan merkittävästi nykyisestä IAS 39:n mukaisesta tappiosta ja se vaihtelee portfolioittain. Varaus pienentää siirtymähetkellä omaa pääomaa. Odotetun tappion varauksen kasvulla ei alustavien arvioiden mukaan odoteta olevan merkittävää vaikutusta OP Ryhmän CET 1 -tunnuslukuun, koska IFRS 9 mukaisen odotetun tappion varauksen ei odoteta ylittävän vakavaraisuudessa laskettua odotettua tappiota ja käytettyjen lattiatasojen vaikutusta. Lisäksi Euroopan Komission marraskuussa 2016 antama muutosehdotus vakavaraisuusasetukseen (CRR) sisältää mahdollisuuden IFRS 9 arvonalentumislaskennan vaikutusten vaiheittaiseen huomiointiin CET 1 -tunnusluvun laskennassa.

Suojauslaskenta

OP Ryhmä tulee portfoliosuojauksen osalta jatkamaan IAS 39 mukaista suojuslaskentaa. Muilta osin päätöstä siirtymisestä IFRS 9 mukaiseen suojuslaskentaan ei ole vielä tehty.

Liite 2 Tunnusluvut ja niiden laskentakaavat

	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Oman pääoman tuotto (ROE), %	9,4	9,9
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	9,4	5,7
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,72	0,74
Kulujen osuus tuotoista, %	54	52
Henkilöstö keskimäärin	12 088	12 150

VAIHTOEHTOSET TUNNUSLUVUT

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) uudet ohjeet vaihtoehtoisista tunnusluvuista tulivat voimaan 3.7.2016. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä. Vaihtoehtoisia tunnuslukuja ei tulisi pitää korvaavina mittareina verrattuna IFRS-tilinpäätösnormistossa määritettyihin tunnuslukuihin.

Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla ja ne vastaavat sisällöltään aikaisemmin esitettyjä tunnuslukuja.

Oman pääoman tuotto (ROE), %	Tilikauden tulos Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin, %	Tilikauden laaja tulos Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Koko pääoman tuotto (ROA), %	Tilikauden tulos Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)	x 100
Kulujen osuus tuotoista, %	Kulut yhteensä Tuotot yhteensä	x 100
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	Saamisten arvonalentumiset x (tilikauden päivät/katsauskauden päivät) Luotto- ja takauskanta katsauskauden lopussa	x 100
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut:		
Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua), %	Korvaukset ja korvausten hoitokulut Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Liikekulusuhde, %	Liikekulut + poistot/oikaisu yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua), %	Vahinkosuhde + liikekulusuhde Riskisuhde + toimintakulusuhde	
Toimintakulusuhde, %	Liikekulut ja korvausten selvittelykulut Vakuutusmaksutuotot (netto)	x 100
Operatiivinen vahinkosuhde, %	Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen liikekulusuhde, %	Liikekulut Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)	x 100
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhde + operatiivinen toimintakulusuhde	
Operatiivinen riskisuhde (ilman perustekorkokulua), %	Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	Liikekulut ja korvausten selvittelykulut Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset	x 100

ERILLISLASKENTAAN PERUSTUVAT TUNNUSLUVUT

Vakavaraisuussuhde, %	<u>Omat varat yhteensä</u> — x 100 Kokonaisriski
Tier 1 –vakavaraisuussuhde, %	<u>Ensisijainen pääoma (Tier 1)</u> — x 100 Kokonaisriski
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	<u>Ydinpääoma (CET 1)</u> — x 100 Kokonaisriski
Solvenssisuhde, %	<u>Omat varat</u> — x 100 Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	<u>Ensisijainen pääoma (T1)</u> — x 100 Vastuiden määrä
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	<u>Likvidit varat</u> — x 100 Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde	<u>Ryhmittymän omat varat yhteensä</u> — x 100 Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä
Taloudellisen pääomavaateen tuotto, %	<u>Tulos + asiakasbonukset verojen jälkeen (12 kk liukuva)</u> — x 100 Keskimääräinen taloudellinen pääomavaade

VAHINKOVAKUUTUKSEN OPERATIIVINEN TULOS

	1–3/	1–3/	Muutos	1–12/
Milj. €	2017	2016	%	2016
Vakuutusmaksutuotot	350	347	0,8	1 418
Korvauskulut	-265	-245	8,3	-979
Liikekulut	-69	-63	9,6	-263
Aineettomien poisto -oikaisu	-5	-5	0,0	-21
Vakuutustekninen kate	10	34	-69,8	154
Sijoitustuotot ja -kulut	39	30	30,2	97
Muut tuotot ja kulut	0	-3	-95,3	-8
Tulos ennen veroja	49	61	-19,3	244
Käyvän arvon rahaston muutos, brutto	-9	17	-151,0	68
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	40	78	-48,6	311

Vahinkovakuutuksen tunnuslukujen laskennassa käytetään vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Liite 3 Korkokate

Milj. €	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Korkotuotot		
Saamiset luottolaitoksilta	6	1
Saamiset asiakkailta		
Lainat	289	299
Rahoitusleasingsaamiset	4	4
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset	1	1
Saamistodistukset		
Kaupankäynti	2	3
Myytavissä olevat	27	33
Eräpäivään asti pidettävät	0	1
Lainat ja saamiset	0	0
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	187	265
Käyvän arvon suojaus	-30	-31
Rahavirran suojaus	9	9
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	1	1
Muut	1	1
Yhteensä	497	587
Korkokulut		
Velat luottolaitoksille	13	6
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvelat	0	0
Velat asiakkaille	19	28
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	75	77
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	1	2
Muut	11	11
Johdannaissopimukset		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	167	233
Käyvän arvon suojaus	-34	-39
Muut	-17	
Muut	3	1
Yhteensä	238	320
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	259	267
Suojaavat johdannaiset	-11	-8
Suojauskohteiden arvonmuutokset	10	8
Korkokate	258	267

Liite 4 Vakuutuskate

Milj. €	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto		
Vakuutusmaksutulo	615	616
Jälleenvakuuttajien osuus	-10	-9
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-266	-269
Jälleenvakuuttajien osuus	11	9
Yhteensä	350	347
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto		
Maksetut korvaukset	-233	-214
Jälleenvakuuttajien osuus	2	3
Korvausvastuun muutos	-15	-16
Jälleenvakuuttajien osuus	8	5
Yhteensä	-238	-222
Vahinkovakuutuksen muut erät	-1	-2
Henkivakuutuksen riskiliike	5	6
Vakuutuskate yhteensä	117	129

Liite 5 Nettopalkkiotuotot

Milj. €	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Palkkiotuotot		
Luotonanto	52	52
Talletukset	1	1
Maksuliike	65	62
Arvopapereiden välitys	6	3
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1	2
Rahastot	36	35
Omaisuuksienhoito ja lainopilliset tehtävät	19	21
Takaukset	5	5
Asunnonvälitys	17	16
Vakuutusten välitys	29	27
Henkivakuutuksen kuormitustulo	24	26
Sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautus	17	15
Muut	6	4
Yhteensä	277	269
Palkkiokulut		
Maksuliike	14	17
Arvopapereiden välitys	4	5
Arvopapereiden liikkeeseen lasku	1	1
Omaisuuksienhoito ja lainopilliset tehtävät	4	4
Vakuutustoiminta	10	10
Muut	8	8
Yhteensä	40	44
Nettopalkkiotuotot yhteensä	237	224

Liite 6 Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	1–3/ 2017	1–3/ 2016
Myytavissä olevien varojen nettotuotot		
Saamistodistukset	33	34
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	37	7
Osingot ja voitto-osuudet	39	27
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-7	-13
Yhteensä	103	55
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien nettotuotot		
Vakuutustoiminta		
Saamistodistukset	-14	26
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	5	-1
Johdannaiset	-24	148
Pankkitoiminta ja Muu toiminta		
Arvopaperikauppa	45	6
Valuuttatoiminta	11	9
Sijoituskiinteistöt	5	3
Muut	1	1
Yhteensä	29	191
Jaksotettuun hankintamenoön kirjattavien nettotuotot		
Lainat ja muut saamiset	3	2
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	0	-1
Yhteensä	3	1
Henkivakuutuserät		
Korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille	-23	-24
Korkotäydennysten muutos	10	-60
Muut vakuutustekniset erät	9	-69
Yhteensä	-4	-152
Vahinkovakuutuserät		
Diskonttauksen purkautuminen	-8	-9
Yhteensä	-8	-9
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	122	86

Liite 7 Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	1-3/ 2017	1-3/ 2016
Luotto- tai takaustappioina poistetut saamiset	9	11
Palautukset poistetuista saamisista	-3	-3
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäys	13	19
Saamiskohtaisten arvonalentumisten vähennys	-12	-13
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	0	-3
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	8	11

Liite 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä-päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	11 960					11 960
Saamiset luottolaitoksilta	331					331
Johdannais sopimukset			3 745		538	4 284
Saamiset asiakkailta	79 509					79 509
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 496			9 496
Saamistodistukset		54	4 197	16 823		21 073
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			452	1 979		2 431
Muut rahoitusvarat	3 248					3 248
Rahoitusvarat	95 049	54	17 889	18 802	538	132 332
Muut kuin rahoitusinstrumentit						3 701
Yhteensä 31.3.2017	95 049	54	17 889	18 802	538	136 032

Varat, milj. €	Lainat ja saamiset	Erä-päivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytavissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat	9 471					9 471
Saamiset luottolaitoksilta	337					337
Johdannais sopimukset			4 112		620	4 732
Saamiset asiakkailta	78 604					78 604
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			9 168			9 168
Saamistodistukset		92	4 318	17 541		21 951
Oman pääoman ehtoiset instrumentit			550	2 245		2 794
Muut rahoitusvarat	3 093					3 093
Rahoitusvarat	91 505	92	18 147	19 786	620	130 150
Muut kuin rahoitusinstrumentit						3 597
Yhteensä 31.12.2016	91 505	92	18 147	19 786	620	133 747

* Taseen erä sijoitusomaisuus sisältää vahinko- ja henkivakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat saamistodistukset ja oman pääoman ehtoiset instrumentit.

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat, milj. €				
Velat luottolaitoksille		5 634		5 634
Johdannaisopimukset	3 383		273	3 656
Velat asiakkaille		60 975		60 975
Vakuutusvelka		10 661		10 661
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	9 535			9 535
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		28 529		28 529
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 442		1 442
Muut rahoitusvelat		3 212		3 212
Rahoitusvelat	12 919	110 453	273	123 645
Muut kuin rahoitusvelat				2 009
Yhteensä 31.3.2017	12 919	110 453	273	125 654

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat, milj. €				
Velat luottolaitoksille		4 669		4 669
Johdannaisopimukset	3 691		353	4 044
Velat asiakkaille		60 077		60 077
Vakuutusvelka		10 586		10 586
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitusopimuksista	9 205			9 205
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		28 287		28 287
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 445		1 445
Muut rahoitusvelat		3 324		3 324
Rahoitusvelat	12 896	108 388	353	121 637
Muut kuin rahoitusvelat				1 872
Yhteensä 31.12.2016	12 896	108 388	353	123 509

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo maaliskuun lopussa oli 523 miljoonaa euroa (545) kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenoa suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 9 Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.3.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	352	73	27	452
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	3 432	270	495	4 197
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 761	2 735		9 496
Johdannaissopimukset	1	4 131	152	4 284
Myytavissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	702	595	683	1 979
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	14 154	2 293	376	16 823
Yhteensä	25 402	10 096	1 732	37 230
Varojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	442	82	26	550
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	3 489	712	117	4 318
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 591	2 577		9 168
Johdannaissopimukset	6	4 566	160	4 732
Myytavissä olevat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	900	564	780	2 245
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	13 130	4 042	369	17 541
Yhteensä	24 559	12 543	1 452	38 553
Velkojen käyvät arvot 31.3.2017, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 789	2 746		9 535
Muut		0		1
Johdannaissopimukset	7	3 553	97	3 656
Yhteensä	6 796	6 299	97	13 192
Velkojen käyvät arvot 31.12.2016, milj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	6 618	2 587		9 205
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	10	3 926	107	4 044
Yhteensä	6 628	6 514	107	13 249

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostuspäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity-sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Johdannais-sopimukset	Myytävisissä olevat	Varat yhteensä
Rahoitusvarat, milj. €				
Avaava tase 1.1.2017	142	160	1 149	1 452
Tuloslaskelman nettotuotot	3	-8	15	10
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			-29	-29
Hankinnat	22		51	73
Myynnit	0		-44	-45
Lyhennykset	-47		-7	-54
Siirrot tasoon 3	400		52	452
Siirrot tasosta 3			-128	-128
Päättävä tase 31.3.2017	521	152	1 059	1 732

		Johdannais-sopimukset	Velat yhteensä
Rahoitusvelat, milj. €			
Avaava tase 1.1.2017		107	107
Tuloslaskelman nettotuotot		-10	-10
Päättävä tase 31.3.2017		97	97

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.3.2017	Korkokate	Sijoitus-toiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot kauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Milj. €				
Realisoituneet nettotuotot	3			3
Realisoitumattomat nettotuotot	2	15	-29	-12
Nettotuotot kaudelta	5	15	-29	-9

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2017 aikana.

Liite 10 Johdannaissopimukset

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5v	>5v	Yhteensä	Varat	Velat
31.3.2017, milj. €						
Korkojohdannaiset, josta	34 527	82 028	60 838	177 393	3 700	3 256
Keskusvastapuoliselitettävät	6 102	38 582	30 599	75 283	1 040	1 260
Valuuttajohdannaiset	36 027	11 469	3 604	51 100	1 539	1 570
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	5	1		6	1	
Luottojohdannaiset	16	216	9	241	11	7
Muut johdannaiset	364	408	2	774	63	19
Johdannaiset yhteensä	70 939	94 123	64 453	229 515	5 314	4 853

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*	
	Alle 1 v	1–5v	>5v	Yhteensä	Varat	Velat
31.12.2016, milj. €						
Korkojohdannaiset, josta	38 219	77 514	60 823	176 557	4 129	3 632
Keskusvastapuoliselitettävät	7 919	33 999	30 761	72 679	1 186	1 335
Valuuttajohdannaiset	29 515	11 606	3 644	44 765	1 688	1 676
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	15	6		21	1	0
Luottojohdannaiset	19	397	13	429	11	8
Muut johdannaiset	275	552	2	829	64	23
Johdannaiset yhteensä	68 043	90 075	64 482	222 601	5 892	5 340

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on netotettu taseessa.

Liite 11 Rahoitusvarat ja -velat, jotka vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

		Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa				
	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.3.2017, milj. €						
Johdannaiset	5 314	-1 030	4 284	-2 093	-1 045	1 145

		Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa				
	Rahoitus- varojen bruttomäärä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Saadut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2016, milj. €						
Johdannaiset	5 883	-1 151	4 732	-2 418	-1 177	1 138

Rahoitusvelat

		Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa				
	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.3.2017, milj. €						
Johdannaiset	4 905	-1 249	3 656	-2 093	-1 079	484

		Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa				
	Rahoitus- velkojen bruttomäärä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista*	Taseessa esitettävä netto- määrä**	Johdan- naisyleis- sopimuk- set***	Annetut vakuudet	Nettomäärä
31.12.2016, milj. €						
Johdannaiset	5 350	-1 307	4 044	-2 418	-1 139	486

* Mukaan lukien käteisvaroihin sisältyvä päivittäin selvitettyjen johdannaisten nettomäärä yhteensä -221 (-147) miljoonaa euroa.

** Käyvät arvot ilman kertyneitä korkoja.

*** Käytäntönä on solmia johdannaisleissopimukset kaikkien johdannaisvastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Helmikuussa 2013 siirryttiin EMIR-asetuksen (Regulation (EU) No 648/2012) mukaiseen keskusvastapuoliselvitykseen. Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin). Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset esitetään netto taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC-johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssialan Keskusliiton johdannaisleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 12 Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamisryh- mäkohtaiset arvon- alentumiset	Tase- arvo
31.3.2017, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	333		333		2	331
Saamiset asiakkailta, josta	78 104	643	78 747	447	62	78 238
pankkitakaussaamiset	2	9	11	9	1	2
Rahoitusleasing	1 272		1 272			1 272
Yhteensä	79 709	643	80 352	447	64	79 841
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	28 032	461	28 493	352	34	28 106
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 046	0	1 046	0	3	1 043
Kotitaloudet	49 018	176	49 194	92	27	49 076
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	782	6	788	4	1	784
Julkisyhteisöt	831		831		0	831
Yhteensä	79 709	643	80 352	447	64	79 841
	Ei arvon- alennettu (brutto)	Arvon- alennettu (brutto)	Yhteensä	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamisryh- mäkohtaiset arvon- alentumiset	Tase- arvo
31.12.2016, milj. €						
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta						
Saamiset luottolaitoksilta	339		339		2	337
Saamiset asiakkailta, josta	77 204	640	77 844	445	63	77 337
pankkitakaussaamiset	2	9	11	9	1	2
Rahoitusleasing	1 268		1 268			1 268
Yhteensä	78 810	640	79 450	445	64	78 941
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain						
Yritykset	27 280	461	27 741	349	32	27 360
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1 035	0	1 035	0	3	1 032
Kotitaloudet	48 921	173	49 094	92	29	48 973
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	758	6	765	4	1	760
Julkisyhteisöt	816		816		0	816
Yhteensä	78 810	640	79 450	445	64	78 941

	Terveet ("performing")) saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset 31.3.2017, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		598	598	232	366
Todennäköisesti maksamatta jäävät		560	560	164	395
Lainanhoitojoustot	1 751	305	2 056	51	2 005
Yhteensä	1 751	1 463	3 214	447	2 767

	Terveet ("performing")) saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Järjestä- mättömät ("non-per- forming") saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta (brutto)	Saamiset luottolai- toksilta ja asiakkailta yhteensä (brutto)	Saamis- kohtaiset arvonalen- tumiset	Saamiset luotto- laitoksilta ja asiakkailta (netto)
Ongelmasaamiset 31.12.2016, milj. €					
Yli 90 pv erääntyneet saamiset		578	578	222	356
Todennäköisesti maksamatta jäävät		508	508	173	335
Lainanhoitojoustot	1 711	279	1 990	50	1 940
Yhteensä	1 711	1 364	3 076	445	2 631

Tunnusluku, %	31.3.2017	31.12.2016
Saamiskohtaiset arvonalentumiset, % ongelmasaamisista	13,9 %	14,5 %

Yli 90 pv erääntyneenä saamisena raportoidaan jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Todennäköisesti maksamatta jäävinä sopimuksina raportoidaan heikoimpien luottoluokkien (henkilöasiakkailta F ja muilla 11–12) omaavat sopimukset. Lainanhoitojoustoina raportoidaan saamiset, joiden ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Uudelleen neuvoteltujen saamisten lainaehtoja on helpotettu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen esimerkiksi myöntämällä lyhennysvapaa, jonka kesto on 6–12 kk.

Liite 13 Vakuutustoiminnan velat

Milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Korvausvastuu		
Eläemuotoinen korvausvastuu	1 439	1 434
Muu korvausvastuu	1 014	988
Korkotäydennys (vastuuvelan suojien arvo)	-9	8
Yhteensä	2 444	2 430
Vakuutusmaksuvastuu	845	578
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	8 179	7 918
Sijoitussopimukset	1 356	1 287
Yhteensä	9 535	9 205
Henkivakuutuksen vakuutusvelka	7 373	7 578
Yhteensä	20 196	19 791

Liite 14 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Joukkovelkakirjalainat	9 392	10 922
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	10 221	9 277
Sijoitus- ja yritystodistukset sekä ECP:t	8 916	8 088
Yhteensä	28 529	28 287

Liite 15 Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Milj. €	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2017	105	172	41	318
Käyvän arvon muutokset	2	12	-1	13
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-9	-31		-40
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset		3		3
Siirrot korkokatteeseen			-10	-10
Laskennalliset verot	1	3	2	7
Päättävä tase 31.3.2017	100	159	33	292

Myytavissä olevat rahoitusvarat				
Milj. €	Saamis- todistukset	Oman pääoman ehtoiset instrumentit	Rahavirran suojaus	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2016	31	142	69	242
Käyvän arvon muutokset	83	-27	26	82
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-13	-16		-29
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset		8		8
Siirrot korkokatteeseen			-10	-10
Laskennalliset verot	-14	7	-3	-10
Päättävä tase 31.3.2016	87	114	82	282

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 364 miljoonaa euroa (353) ja siihen liittyvä laskennallinen verovelka oli 73 miljoonaa euroa (70). Katsauskauden lopussa käyvän arvon rahastossa oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 274 miljoonaa euroa (237) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 22 miljoonaa euroa (46).

Negatiivinen käyvän arvon rahasto purkautuu omaisuuden arvonnousujen, myyntitappioiden ja tulosvaikutteisten arvonalentumiskirjausten kautta.

Liite 16 Annetut vakuudet

Milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	1	1
Luotot (covered bondien vakuutena)	10 991	10 407
Muut	5 739	4 973
Annetut vakuudet yhteensä*	16 731	15 381
Vakuudelliset johdannaisvelat	1 269	1 351
Vakuudelliset muut velat	4 071	3 443
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	10 221	9 277
Yhteensä	15 561	14 071

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 6,1 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,5 miljardia euroa on päivän sisäisen limiitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 17 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Takaukset	667	836
Takuuvastuut	1 960	1 921
Luottolupaukset	11 379	11 049
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	402	358
Muut*	1 010	966
Yhteensä	15 418	15 129

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 182 miljoonaa euroa (156).

Liite 18 Luottolaitosvakavaraisuus

Luottolaitosvakavaraisuus on esitetty OP Yhteenliittymästä EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) (CRR) mukaisesti.

Omat varat, milj. €	31.3.2017	31.12.2016
OP Ryhmän oma pääoma	10 378	10 237
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-76	-168
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-33	-41
Lisäosuuspääomat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	73	77
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	10 343	10 105
Aineettomat hyödykkeet	-643	-620
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoidkaisu	-47	-64
Takaisinmaksettavat osuuspääomat		-156
Ennakoitu voitonjako ja omasta pääomasta vähentämätön ed. tilikauden voitonjako	-49	-83
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-315	-309
Ydinpääoma (CET1)	9 288	8 872
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	81	81
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	81	81
Ensisijainen pääoma (T1)	9 370	8 954
Debentuurilainat	1 221	1 239
Toissijainen pääoma (T2)	1 221	1 239
Omat varat yhteensä	10 591	10 192

Ydinpääomasta (CET1) on vähennetty varovaisen arvostamisen oikaisu 28 (36) miljoonaa euroa.

Lisäosuuspääomiin ja pääomalainoihin on sovellettu vanhoja pääomainstrumentteja koskevia siirtymäsäännöksiä. Vertailukaudella ydinpääomasta on vähennetty valvojalta saadun osuuspääomien palautusluvan mukainen määrä 156 miljoonaa euroa.

Kokonaisriski, milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Luotto- ja vastapuoliriski	39 359	38 853
Standardimenetelmä (SA)	3 290	3 233
Valtio- ja keskuspankkivastuut	39	39
Luottolaitosvastuut	40	36
Yritysvastuut	1 883	1 812
Vähittäisvastuut	1 026	1 039
Muut *	302	307
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	36 070	35 620
Luottolaitosvastuut	1 166	1 143
Yritysvastuut	21 502	20 913
Vähittäisvastuut	4 786	4 698
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset **	7 426	7 605
Muut	1 190	1 261
Markkina- ja selvitysrisi, standardimenetelmä	1 491	1 329
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	3 958	3 666
Vastuun arvonoikaus (CVA)	293	253
Kokonaisriski yhteensä	45 101	44 101
EKP:n päätöksen mukaiset riskipainolattiat	4 396	
Kokonaisriski sisältäen riskipainolattiat	49 498	44 101

* Muiden vastuiden riskipainosta 260 miljoonaa (253) euroa on laskennallisia verosaamisia, jotka käsitellään 250 prosentin riskipainolla ydinpääomista vähentämisen sijaan.

** Oman pääoman ehtoisten sijoitusten riskipaino sisältää 6,5 miljardia euroa OP Ryhmän sisäisistä vakuutusyhtiösijoituksista.

Suhdeluvut, %	31.3.2017	31.12.2016
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	18,8	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	18,9	20,3
Vakavaraisuussuhde	21,4	23,1

Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöksiä, %	31.3.2017	31.12.2016
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	18,6	19,9
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	18,6	19,9
Vakavaraisuussuhde	21,1	22,8

Suhdeluvut ilman riskipainolattioita, %	31.3.2017	31.12.2016
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	20,6	20,1
Tier 1 -vakavaraisuussuhde	20,8	20,3
Vakavaraisuussuhde	23,5	23,1

Riskipainolattioiden vaikutus CET 1 -suhdelukuun oli -1,8 prosenttiyksikköä.

Pääomavaatimus, milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Omat varat	10 591	10 192
Pääomavaatimus	7 067	5 520
Puskuri pääomavaatimukseen	3 524	4 673

Pääomavaatimus 14,3 prosenttia muodostuu minimivaatimuksesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia, O-SII-pääomavaatimuksesta 2,0 prosenttia, EKP:n asettamasta pääomavaatimuksesta (P2R) 1,75 prosenttia ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista. Vertailuvuonna pääomavaatimus oli 12,5 prosenttia. EKP:n P2R-vaatimus tuli voimaan 1.1.2017.

Velkaantuneisuus, milj. €	31.3.2017	31.12.2016
Ensisijainen pääoma (T1)	9 370	8 954
Vastuut yhteensä	123 259	120 257
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,6	7,4

Velkaantumisasastetta kuvaava mittari eli vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) esitetään Euroopan komission delegoidun asetuksen mukaisesti. Säännösluonnosten mukainen minimitaso on kolme prosenttia.

Liite 19 Vastuut luottoluokittain

Vähittäisvastuut luottoluokittain (AIRB)

Kaikki vähittäissaamiset 31.3.2017

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	48 892	51,5	0,7	16,9	4 003	7,4	149
A	30 599	52,3	0,0	16,0	537	1,8	2
B	10 618	49,5	0,1	16,3	514	4,8	2
C	3 885	48,1	0,5	21,7	648	16,7	4
D	2 097	42,4	2,3	20,9	765	36,5	10
E	1 293	30,7	20,7	21,2	1 113	86,1	55
F	400		100,0	24,5	426	106,5	76
Yritysasiakkaat yhteensä	1 557	68,4	3,2	37,4	783	41,4	40
2,5–5,5	500	67,6	0,4	22,4	60	12,0	0
6,0–7,0	615	67,4	1,4	41,8	253	41,1	4
7,5–8,5	294	69,7	5,0	46,7	203	69,2	7
9,0–10,0	99	75,3	23,1	45,4	108	108,5	10
11,0–12,0	49		100,0	63,3	159	326,2	19
Yhteensä	50 449	52,6	0,8	17,6	4 786	8,4	189

Kaikki vähittäissaamiset 31.12.2016

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %	Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
Henkilöasiakkaat yhteensä	48 607	52,5	0,7	16,9	3 919	7,3	147
A	30 426	52,5	0,0	16,0	533	1,8	2
B	10 757	52,8	0,1	16,3	521	4,8	2
C	3 759	54,6	0,5	21,4	621	16,5	4
D	1 965	43,9	2,3	21,0	712	36,2	9
E	1 323	24,9	20,6	21,1	1 127	85,2	56
F	378		100,0	24,9	405	107,2	74
Yritysasiakkaat yhteensä	1 552	68,2	3,3	37,0	779	41,3	39
2,5–5,5	493	67,1	0,4	21,9	58	11,8	0
6,0–7,0	606	67,4	1,3	41,1	244	40,3	3
7,5–8,5	294	69,6	4,9	46,5	201	68,4	7
9,0–10,0	111	74,0	22,9	45,4	118	106,5	11
11,0–12,0	47		100,0	63,1	157	332,2	18
Yhteensä	50 159	53,7	0,8	17,5	4 698	8,3	186

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0 sekä F. Luvut eivät sisällä riskipainolattioita.

Yritysvastuut luottoluokittain (FIRB)

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	31.3.2017		Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
			PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %			
1,0-2,0	850	92,2	0,0	44,6	126	14,8	0
2,5-5,5	17 546	74,1	0,2	44,3	7 075	40,3	17
6,0-7,0	7 999	71,8	1,3	44,2	7 073	88,4	45
7,5-8,5	4 869	70,5	4,5	44,2	6 077	124,8	96
9,0-10,0	627	59,1	21,5	43,8	1 152	183,6	59
11,0-12,0	739	53,7	100,0	45,2			334
Yhteensä	32 630	73,3	1,6	44,3	21 502	67,4	552

Luottoluokka	Vastuu- arvo, (EAD) milj. €	CF, keski- määrin, %	31.12.2016		Riskipaino- tetut erät, milj. €	Riskipaino, keski- määrin, %	Odotetut tappiot, milj. €
			PD, keski- määrin, %	LGD, keski- määrin, %			
1,0-2,0	933	92,2	0,0	44,7	137	14,7	0
2,5-5,5	17 374	74,5	0,2	44,4	7 044	40,5	17
6,0-7,0	7 717	71,6	1,3	44,2	6 786	87,9	43
7,5-8,5	4 638	70,7	4,6	44,2	5 825	125,6	94
9,0-10,0	616	55,1	22,1	44,0	1 120	181,9	60
11,0-12,0	747	54,9	100,0	45,2			338
Yhteensä	32 024	73,5	1,6	44,3	20 913	66,9	552

Keskimääräisessä PD:ssä ja riskipainossa ei ole huomioitu maksukyvyttömiä eli luottoluokkia 11,0 ja 12,0.

Liite 20 Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Milj. €

	31.3.2017		31.12.2016	
	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta	Henki- vakuutus- toiminta	Vahinko- vakuutus- toiminta
Hyväksyttävä oma varallisuus	1 353	1 055	1 455	992
Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)				
Markkinariski	946	487	996	484
Vakuutusriski	386	299	405	298
Vastapuoliriski	27	32	27	32
Operatiivinen riski	37	43	25	43
Hajautushyödyt ja vaimennusvaikutus	-677	-175	-712	-164
Yhteensä	719	686	742	693
Puskuri SCR:ään	634	368	713	299
SCR-suhde, %	188	154	196	143
SCR-suhde, % (ilman siirtymäsääntöä)	145	138	149	127

Solvenssi II luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset ja ne ovat OP Ryhmän arvion mukaisia. Vahinkovakuutustoiminnan luvut sisältävät myös OVY Vakuutuksen luvut.

Liite 21 OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. €	31.3.2017	31.12.2016
OP Ryhmän omat pääomat	10 378	10 237
Muu osuuspääoma, pääomalainat, ikuiset lainat ja debentuurilainat	1 376	1 397
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-130	-139
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 459	-1 438
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	828	743
Suunniteltu voitonjako	-49	-83
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	32	16
Arvon alentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-289	-283
Ryhmittymän omat varat yhteensä	10 687	10 449
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	6 147	4 713
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 405	1 434
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	7 552	6 147
Ryhmittymän vakavaraisuus	3 135	4 302
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojenvähimmäismäärä) (%)	142	170

* Solvenssi II:n mukainen arvio SCR:sta.

** Eläkevastuun ylikate, sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus.

*** Kokonaisriski x 14,3 %, vertailukaudella kokonaisriski x 12,5 %.

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset ja riskipainolattiat. OP Ryhmälle 1.1.2017 asetettu P2R-pääomavaatimus laski vakavaraisuussuhdetta noin 16 prosenttiyksikköä. Riskipainolattioiden vaikutus suhdeluukuun on noin -13 prosenttiyksikköä.

Liite 22 Lähipiiritapahtumat

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, hallintohenkilöistä ja näiden läheisistä perheenjäsenistä sekä muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän hallintohenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja (OP Osuuskunnan johtokunnan puheenjohtaja), OP Osuuskunnan toimitusjohtaja, johtokunnan jäsenet ja varajäsenet sekä hallintoneuvoston jäsenet. Hallintohenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2016 jälkeen.

Taloudellinen informaatio 2017

Vuoden 2017 osavuositarkastusten julkaisupäivät:

Osavuositarkastus 1.1.–30.6.2017	2.8.2017
Osavuositarkastus 1.1.–30.9.2017	1.11.2017

Helsingissä 27.4.2017

OP Osuuskunta Johtokunta

Lisätiedot:

Pääjohtaja Reijo Karhinen, puh. 010 252 4500
Talousjohtaja Harri Luhtala, puh. 010 252 2433
Viestintäjohtaja Carina Geber-Teir, puh. 010 252 8394

op.fi ja pohjola.fi